

Årsrapport 2017

NASJONALT KUNNSKAPSSENTER
OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS

Innhold

1	Leders beretning	2
2	Introduksjon til virksomheten.....	3
3	Nøkkeltall for 2017.....	4
4	Årets aktiviteter og resultater.....	5
4.1	Vold og overgrep.....	5
4.2	Katastrofer, terror og stressmestring	8
4.3	Tvungen migrasjon og flyktninghelse	11
4.4	Implementerings- og behandlingsforskning	13
4.5	Nasjonalt og internasjonalt samarbeid.....	14
4.6	Undervisning og veiledning.....	18
4.7	Formidling	19
5	Styret 2017.....	23
6	Styrets årsberetning 2017	24
7	Årsregnskap 2017.....	27
8	Revisors beretning 2017	40
9	Katalog	42
9.1	Forsknings- og utviklingsprosjekter	42
9.2	Publikasjoner 2017.....	61

1 Leders beretning

I 2017 har mange «troll» kommet ut i solen. Politiets «Dark Room»-operasjon har avdekket at overgrep mot barn og unge på nettet er mer omfattende og mer alvorlig enn vi har kunnet forestille oss. Og #metoo-kampanjen har vist oss det enorme omfanget av seksuell trakassering verden over. Vi vet at det skal mye til for å stå fram med historiene, blant annet fordi de utsatte føler mye skam. Det er mye vi kan avskamme i vårt samfunn! NKVTS har viktig forskning på disse områdene.

Det å bli utsatt for vold og seksuelle overgrep kan føre til både fysiske og psykiske helseproblemer, og skam er en viktig komponent. For å gi enkel informasjon om disse sammenhengene lanserte NKVTS i 2017 animasjonsfilmen «Vær en superhelt». Den tar under tre minutter å se, og i løpet av året ble den delt 3500 ganger på Facebook!

I vår stadig mer digitaliserte verden, er nettet blitt åsted for uønskede opplevelser. Teknologien har skapt nye arenaer hvor tenåringer selv må finne ut hva som er akseptabel oppførsel. Vår forskning viser blant annet at de unge som sender meldinger med seksuelt innhold (sexting) oftere opplever vold i nære relasjoner.

Men digitaliseringen gir også mange muligheter for å få hjelp. "Apper" og sosiale medier har lav terskel for bruk og kan tilby råd og støtte i en frekvens tradisjonelle tjenester ikke kan måle seg med. Systematisk kunnskap om effekten av denne typen tiltak, vil være et viktig forskningstema framover.

Et annet tema vi har jobbet lenge med er flyktningers situasjon. Deltakelse i aktiviteter utenfor skolen kan fremme unge flyktningers læringsmuligheter og bidra til sosial inkludering. I 2017 ble NKVTS del av et EU-prosjekt om intervensjoner i skolen rettet mot flyktningbarn. Her vil vi bygge videre på forskningen vår om behovet for en ny og bredere forståelse av «flyktningundervisning» på tvers av ulike læringsarenaer.

Vi vet mye om de psykologiske effektene av terror og katastrofer. I 2017 fikk vi også mer kunnskap om de fysiske konsekvensene. Forskingen vår viste et overraskende stort omfang av hodepine hos de overlevende fra Utøya. Oppfølgingstiltak som også retter seg mot fysiske plager, må bli viktig i etterkant av terror og andre ekstreme voldshendelser.

Vi har i 2017 publisert 50 artikler, 8 kapitler i antologier og 9 rapporter. Ny kunnskap fra vår forskning er også spredt på konferanser i inn- og utland, egne seminarer, gjennom sosiale medier og websiden vår. Ambisjonen er at vår forskningsbaserte kunnskap skal bidra til endringer i tjenestene og til bedre beslutninger, som igjen kan bidra til et bedre liv for berørte av vold og traumer.

Inger Elise Birkeland

Inger Elise Birkeland, Direktør

2 Introduksjon til virksomheten

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) utvikler og formidler kunnskap om vold og traumatisk stress. Målet er å forebygge og redusere de helsemessige og sosiale konsekvensene som vold og traumatisk stress kan medføre.

Senterets oppgaver er forskning, utviklingsarbeid, undervisning, formidling og veiledning innen temaene:

- vold og overgrep
- katastrofer, terror og stressmestring
- tvungen migrasjon og flyktningshelse

Vår visjon er et bedre liv for berørte av vold og traumer.

Målet med forskningen er å undersøke omfang, årsaker og konsekvenser av vold og traumer i befolkningen, og hva som er virksomme tiltak for forebygging og behandling. Senteret skal også bidra til økt forståelse av vold og traumer.

Senteret skal ha et flerfaglig og interdisiplinært perspektiv og omfatte studier av biologiske, psykologiske, sosiale, kulturelle og rettslige forhold.

Inger Elise Birkeland er direktør ved NKVTS. Ved årsskiftet 2017/2018, hadde NKVTS 87 ansatte. 28 personer var ansatt som forsker II og 7 personer som forsker I. Ved overgangen til 2018 hadde vi 8 ansatte stipendiater.

Senteret skal knytte sin virksomhet opp mot praksisfelt og klinisk virksomhet. Senteret samarbeider med de fem regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), samt relevante kliniske miljøer, forskningsinstitusjoner og faginstanser nasjonalt og internasjonalt.

For å sikre at forskningen vår er relevant og nyttig, er vi opptatt av brukermedvirkning. Vi involverer brukere i planlegging av forskningen vår, gjennomføring av ulike forskningsprosjekter og i anvendelsen av resultatene fra forskningen.

NKVTS drifter nettportalen dinutvei.no, som er en nasjonal veiviser der mennesker som har vært utsatt for vold og overgrep, og andre som er interessert i tematikken, kan finne informasjon og lenker til ulike hjelpeinstanser.

Sammen med Senter for rus- og avhengighetsforskning (SERAF) og Nasjonalt senter for selvmordsforskning og forebygging (NSSF) har senteret ansvar for innholdet i Master i psykososialt arbeid – selvmord, rus, vold og traumer ved Universitetet i Oslo.

Senteret gjennomfører prosjekter som er finansiert av departementer og direktorater, Norges forskningsråd, frivillige organisasjoner og andre.

NKVTS ble stiftet 17. november 2003. Selskapet er et datterselskap av UNIRAND AS, som er heleid av Universitetet i Oslo. Bak driften av senteret står Barne- og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet.

3 Nøkkeltall for 2017

	2017	2016	2015
Omsetning i MNOK	84,4	86,7	78,8
Totalt antall ansatte pr. 31.12	87	94***	85
Antall årsverk utført	73,08	72,79	68,22
Antall FoU-årsverk utført	57	56	55
Rapporter	9	10	5
Artikler i tidsskrift og bidrag i antologier	58	73*	36
Bøker	2	1	1
Presentasjoner på nasjonale seminarer og konferanser**	66	51	26
Presentasjoner på internasjonale seminarer og konferanser**	56	47	54
Avlagte doktorgrader på NKVTS-materiale	0	3	2

* I 2016 ga vi ut antologien "Barn, vold og traumer. Møter med unge i utsatte livssituasjoner". Forskere ved NKVTS hadde 18 bidrag i denne antologien.

** Dette er presentasjoner holdt på forskerkongresser. I tillegg er det gitt en rekke presentasjoner på møter og seminarer som det ikke er ført statistikk for.

*** Inkluderer 4 ansatte som sluttet i løpet av året.

4 Årets aktiviteter og resultater

Vi har delt aktivitetene våre i fire hoveddeler: 1) vold og overgrep, 2) katastrofer, terror og stressmestring, 3) tvungen migrasjon og flyktninghelse og 4) implementerings- og behandlingsforskning. Kunnskap om implementering og behandlingsforskning berører alle de tre øvrige temaområdene, men er skilt ut som eget område for å spisse kompetansen på feltet.

I tillegg til de overordnede temaområdene er arbeidet vårt organisert i ulike forskningsprosjekter. Totalt hadde NKVTS 52 pågående forsknings- og utviklingsprosjekter i 2017. I dette kapittelet nevner vi et utvalg prosjekter. I katalogen bakerst i årsrapporten er det en fullstendig oversikt over prosjektene.

Alle rapporter og notater fra senteret er tilgjengelige i fulltekst på våre hjemmesider www.nkvts.no under «publikasjoner».

4.1 Vold og overgrep

Vold og overgrep, og traumer knyttet til disse hendelsene, har vært en viktig del av NKVTS' arbeid siden oppstarten i 2004. Vi har hovedfokus på vold i nære relasjoner, altså vold og overgrep rettet mot familiemedlemmer; samlivspartnere, barn, søsken, foreldre og andre nære relasjoner.

Forskningen omfatter både vold blant voksne og vold som barn og unge utsettes for. Vi er opptatt av hvor mange som rammes av vold og overgrep, hvordan vold i nære relasjoner virker inn på ulike grupper i samfunnet, og hvordan vi best kan hjelpe dem som har opplevd vold og overgrep. I tillegg er vi opptatt av hvordan vold skal forstås, for eksempel hva som defineres som voldtekt og hva som er digital vold.

4.1.1 Voldsprogrammet

Det meste av forskning på dette området er en del av det femårige Voldsprogrammet (2014-2019). Voldsprogrammet besto opprinnelig av 9 prosjekter, og temaene som forskes på er blant annet omfang av vold og gjentatt utsatthet for vold (reviktimisering), rus og vold, vold mot eldre, etniske minoriteters møte med hjelpeinstanser, seksuelle overgrep, vold og kjønnslikestilling, og voldsutsattes erfaringer med hjelpe- og rettsapparatet. Høsten 2017 fikk Voldsprogrammet tre nye prosjekter, og består nå av totalt 12 prosjekter. Dette er en følge av Justis- og beredskapsdepartementets beslutning om at deres nye satsning på forskning om kjønnslemlestelse,

negativ sosial kontroll og tvangsekteskap også skal forankres i Voldsprogrammet. Disse prosjektene startet opp høsten 2017.

De fleste prosjektene i Voldsprogrammet har nå avsluttet datainnsamlingen, og ett prosjekt har publisert sluttrapporter. Rapporten *Vold og overgrep mot eldre personer i Norge* er basert på en omfangsundersøkelse, den første i Norge som retter seg mot eldre. Voldsprogrammet har også gitt sluttfinansiering til prosjektet «Barn i krise», som omhandler samarbeidet mellom barnevern og politi. Begge rapportene medførte stor interesse fra publikum, og betydelig medieomtale.

I samarbeid med velferdsinstituttet NOVA ved Høgskolen i Oslo og Akershus (nå OsloMet) arrangerte vi i november 2017 en stor konferanse med tittelen «Hva gjør vi med volden?». Denne rettet seg spesielt mot praksisfeltet, og det ble formidlet fra til sammen 14 prosjekter. Temaet for konferansen var hvordan hjelpe- og kontrollapparatet håndterer vold i nære relasjoner. Forskerne i Voldsprogrammet fortsetter å formidle bredt gjennom rapporter, forskningsartikler, og presentasjoner til myndigheter, forskningsmiljøer og praksisfelt i Norge. I tillegg vekker programmet interesse i utenlandske forskningsmiljøer og hos myndigheter. I 2017 har vi presentert programmet for gjester fra bl.a. Polen, Slovakia og Kina. Våre forskere formidler fra sine prosjekter på konferanser både i Norge og internasjonalt. Blant annet presenterte flere av voldprogrammets forskere på den andre «European Conference on Domestic Violence» i Porto, hvor også to av våre forskere satt i vitenskapelig komité.

Det arrangeres også fagseminarer i regi av Voldsprogrammet. I 2017 hadde vi blant annet et arrangement med professor Martha Albertson Fineman fra Emory University i USA, som foreleste om relevansen av sin sårbarhetsteori for forskning på vold og overgrep. Ansatte og forskere i Voldsprogrammet har i 2017 intensivert planleggingen av den tredje «European Conference on Domestic Violence» som NKVTS og NOVA er vertskap for. Konferansen går av stabelen i Oslo i september 2019.

Avdekker alvorlig vold mot eldre

I desember 2017 lanserte vi den første nasjonale forekomststudien av eldre menneskers erfaring med vold i nære relasjoner. 2463 eldre mennesker svarte på konkrete spørsmål om blant annet alvorlig fysisk vold og seksuelle overgrep, samt psykiske og økonomiske overgrep. Resultatene viser at den samlede forekomsten av vold og overgrep mot eldre hjemmeboende personer etter fylte 65 var mellom 6,8 og 9,2 prosent. Studien synliggjør klare sammenhenger mellom voldsutsatthet, uhelse, fysisk og sosial fungering, og viser at vold og overgrep mot eldre personer er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem. Risikoen for å bli utsatt for vold og overgrep i eldre år var betydelig større hvis personen hadde opplevd vold tidligere i livet.

Forskning på kjønnslemlestelse

Feltet kjønnslemlestelse har hatt stor prioritet også i 2017. Det er publisert to rapporter og flere artikler. Det har også vært oppstart av det 4-årige prosjektet «Kjønnslemlestelse: Fysisk og psykisk helsehjelp for jenter og kvinner utsatt for kjønnslemlestelse». Planleggingen startet høsten 2017. Det skal samles inn data både i Gambia og Norge.

Følgende prosjekter har også fått midler gjennom Voldsprogrammet: «Betydning av transnasjonale relasjoner for beslutninger om kjønnslemlestelse i Norge», «Kartlegge tiltak mot kjønnslemlestelse i Norge» og «Kjønnslemlestelse – Kartlegging av endringsvillighet i Norge».

Rapporten *Politiets arbeid med kjønnslemlestelse: En systemteoretisk analyse* (Lien, 2017), viste at politiet tar alle anmeldelser av mistanke om kjønnslemlestelse alvorlig. De sender barn til undersøkelse hos rettsmedisinere, og de gjør lange og grundige avhør. Men bevissituasjonen er vanskelig. Problemet med å finne bevis for foreldre eller andres delaktighet i den kriminelle handlingen, skyldes at kjønnslemlestelsen har funnet sted i et annet land enn Norge. Samtlige av de 53 sakene som har vært anmeldt til politiet fra 2005 til og med 2016, har blitt henlagt.

Rapporten *Kjønnslemlestelse - Forebygging og informasjon om helsehjelp til flyktninger, asylsøkere og bosatte i Norge* (Johansen, 2017) kartla undervisning om kjønnslemlestelse ved utdanningsinstitusjoner for sykepleiere, helsesøstre, jordmødre og leger. Videre kartla vi systemene for informasjonsformidling til brukerne, og utforsket tjenesteyters erfaringer med å formidle informasjon for å forebygge kjønnslemlestelse og gi informasjon og tilbud om helsehjelp til brukere. Vi fant at temaet var dekket ved noen institusjoner, men langt fra alle. Videre viste undersøkelsen at hovedfokus i tjenestenes informasjonsarbeid var rettet mot forebygging av kjønnslemlestelse, mens informasjon om helsehjelp ikke var like godt kjent. Mange tjenesteytere opplevde seg alene og usikre i et arbeid de anså som utfordrende.

Det er også publisert to fagfelleverderte artikler i 2017. I den ene diskuteres problemene med bevissituasjonen når det gjelder anmeldelser, den andre tar for seg holdninger til åpnende operasjoner blant somaliere og sudanere i Norge.

4.1.2 Øvrig arbeid på voldsfeltet

I tillegg til voldprogrammet har vi også annen forskningsaktivitet på området vold og overgrep. (Se kap. 9. Katalog for en full oversikt over samtlige pågående prosjekter.)

Barn og unge

Når det gjelder barn og unge som har vært utsatt for vold og traumer, har NKVTS i 2017 styrket sin rolle på det europeiske forskningsfeltet. Forskere fra NKVTS har blant annet deltatt med flere presentasjoner og en plenumsforelesning på den andre «European Conference on Domestic Violence», som ble arrangert i Porto i Portugal i september 2017. I desember 2017 ble boka *Responding to domestic violence: Emerging challenges for policy, practice and research in Europe* lansert. Carolina Øverlien ved NKVTS har vært medredaktør, og to av våre forskere har bidratt med kapitler i boka. Hovedartikkelen fra det europeiske prosjektet «Safeguarding Teenage Intimate Relationships» (STIR) ble publisert i *Psychology of Violence* i juli 2017. Artikkelen handler om omfanget av vold og overgrep mellom unge i nære relasjoner, online og offline, i fem ulike europeiske land.

Hvordan samarbeider politi og barnevern?

Rapporten *Barn i krise* ble publisert i 2017, og forfatterne tar for seg samarbeidet mellom barnevern og politi i saker som omhandler barn som er utsatt for vold og overgrep. Rapporten viser at det i hovedsak er et godt samarbeid mellom de to etatene. Særlig i akutte saker der barn hasteplasseres som følge av grov omsorgssvikt, ser begge etater behov for hverandres særskilte kompetanse. I

fasen fram mot et eventuelt avhør av barn ved Statens Barnehus, møter imidlertid aktørene flere utfordringer i samarbeidet mellom etatene.

Tabubelagt tema i samiske samfunn

Prosjektet «Vold i nære relasjoner i samiske samfunn» ble utført på oppdrag fra Sametinget og Justis- og beredskapsdepartementet. Prosjektet ble avsluttet med rapportlansering og fagseminar på Sametinget den 8. mars 2017. Rapporten *Om du tør å spørre, tør folk å svare* er en fokusgruppstudie av hjelpeapparatets og politiets erfaringer med vold i nære relasjoner i ulike områder med samisk befolkning i Norge. Studien viser at ansatte opplever barrierer i arbeidet med vold i nære relasjoner i samiske samfunn. I rapporten drøftes ulike temaer: utfordringer knyttet til manglende tillit i storsamfunnet, problemstillinger knyttet til at temaet vold og overgrep holdes innad i familien og viktigheten av språk- og kulturforståelse hos politi og hjelpeapparat.

En uke med vold

I 2016-2017 gjennomførte NKVTS en ny voldsmåling, «En uke med vold», på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet. Det er tidligere gjennomført fire slike målinger. Voldsmålingen gir en indikator på hvor mange, og hva slags, voldssaker hjelpeapparatet stilles overfor i løpet av én gitt uke. Målingen viser en økning i antall registrerte saker siden forrige måling i 2012. Instansene som arbeidet med vold hadde i gjennomsnitt registrert 8 saker hver, noe som er høyere enn i tidligere målinger. I over halvparten av sakene hadde den utsatte opplevd minst to former for vold. Andelen av saker der den utsatte er mann eller gutt har vært jevnt økende i de siste målingene.

4.2 Katastrofer, terror og stressmestring

Mennesker har til alle tider vært utsatt for hendelser som krig, ulykker og katastrofer. Kunnskap om hvordan mennesker reagerer under slike forhold og hvilke konsekvenser dette kan få for liv og helse, er viktig.

Ved NKVTS driver vi omfattende forskning der vi belyser hvordan mennesker mestrer kriser, ulykker og katastrofer, hvilke reaksjoner som er vanlige etter slike hendelser og hvilke konsekvenser ulike opplevelser og mestringsstrategier kan få for livskvalitet og helse. Vi forsker også på hva som bidrar til å fremme god psykisk helse etter alvorlige hendelser.

I 2017 har vi arbeidet med tre større forskningsprosjekter om katastrofer og stressmestring på NKVTS. Det dreier seg om «Scandinavian Star-katastrofen: kartlegging av overlevende og etterlatte», og to prosjekter om ettervirkninger etter terrorangrepet 22. juli 2011: «Opplevelser og reaksjoner hos de som overlevde på Utøya» og «Helse, trivsel og arbeidsmiljø etter 22/7 hos de som ble rammet av angrepet i Regjeringskvartalet».

Scandinavian Star-katastrofen

Stortingets granskingskommisjon for brannen på Scandinavian Star ga NKVTS i oppdrag å kartlegge ivaretagelsen av de som var berørte av katastrofen. Det finnes svært begrenset kunnskap om hvordan det går over tid med overlevende og etterlatte som opplever slike katastrofer, selv om det stadig meldes om berørte som har alvorlige helseplager i mange år etter hendelsene.

I 2017 var det 26 år siden Scandinavian Star-ulykken, og prosjektet er derfor unikt i forskningssammenheng. Datainnsamlingen ble foretatt i 2016, og 98 overlevende og 95 etterlatte ble intervjuet. I rapporten (Thoresen, S. et al., 2017) ble det dokumentert at brannen har hatt store konsekvenser for mange og at tilfredsheten med hjelpeapparatet var lav. Selv 26 år etter hendelsen hadde gruppen som helhet en uforholdsmessig stor byrde av psykiske helseplager.

De utsatte hadde dessuten en manglende tiltro til at saken har fått en tilstrekkelig god behandling hos politi og rettsvesen. Dette kan ha bidratt til en generell svekkelse av tillit til de institusjonene som skal opprettholde sikkerhet og rettferdighet i samfunnet. Denne svekkelsen hadde sammenheng med dårligere psykisk helse og viser at storsamfunnets håndtering av katastrofer er viktig for de som er direkte utsatt.

Utøya

Målet for studien «Terrorangrepet. Opplevelser og reaksjoner hos de som overlevde på Utøya» var å kartlegge hvordan terrorangrepet kan ha påvirket helsetilstand og funksjon i hverdagen hos dem som overlevde, og hos foreldrene deres. Forskerne undersøker blant annet posttraumatiske stressreaksjoner og andre psykiske og kroppslige helseplager og belastninger i tiden etter angrepet, skolefungering, sosial støtte og bruk av helsetjenester.

Studien er i en særklasse fordi en har foretatt personlige intervjuer med så mange og har samlet omfattende dokumentasjon om helsetjenestene. Kunnskapen er svært etterspurt i andre land som har opplevd terror eller andre store katastrofer. I Norge har både oppdragsgivere og brukere benyttet kunnskap fra studien til å forbedre helsetilbud og informere og støtte rammede, for eksempel i den Nasjonale støttegruppen for 22. juli.

I 2017 ble det publisert 10 artikler i internasjonale fagfelleverderte tidsskrifter og en rapport på norsk fra prosjektet. I tillegg har prosjektgruppen holdt en rekke foredrag i Norge og internasjonalt, samt besvart mediehenvedelser.

Publikasjonene i 2017 viste at prosjektet tilfører kunnskap til mange fagfelt som skal håndtere katastrofer i Norge. Erfaringer fra de som vitnet i rettssaken gir innblikk i hvordan en slik posisjon både kan være en belastning og en mulighet til å bli hørt (Laugerud og Langballe, 2017). Skoleforskerne i prosjektet har bidratt med flere publikasjoner, og i 2017 tok de for seg hvordan ungdoms identitet kan påvirkes av terror (Skarstein og Schultz, 2017). Medieoppslag etter katastrofer er massive, og reaksjoner på oppslag og metoder mediene brukte, viser at media må

utvise mer respekt og sensitivitet når de henvender seg til personer som har opplevd et traume (Glad et al., 2017).

Forskningen om psykiske og kroppslige plager har bidratt med svært viktige funn. I studien om hodepine viste Stensland og medarbeidere (2017) at de som overlevde på Utøya hadde mer enn fire ganger høyere risiko for hodepineplager, noe som vakte stor internasjonal oppmerksomhet og viser at vi må utvide fokus for forskning og tiltak.

De mest spesifikke symptomene etter en alvorlig traumatisk hendelse er posttraumatiske stressreaksjoner. Glad og medarbeidere (2017) viste blant annet hvordan påminnere som lyder og lukter kan igangsette reaksjoner i lang tid etter traume. Hvordan PTSD skal forstås og hva som er nyttig hjelp, er stadig gjenstand for diskusjoner og revisjon av diagnose-systemer. I 2017 bidro prosjektet med en viktig artikkel om hvordan de ulike revisjonene av DSM-5 og ICD-11 kan påvirke diagnostisk praksis i USA og resten av verden (Hafstad et al., 2017).

En artikkel viste at posttraumatisk stress kan være en forbindelse mellom fysisk skade og senere kroppslige plager (Bugge et al., 2017), mens to artikler tar for seg de berørtes bruk av helsetjenester (Haga 2017 a og b).

Prosjektets rapport om overlevendes erfaringer med hva som var positivt og hva som ikke fungerte etter hendelsen (Nilsen et al., 2017) ga inntrykk av at tjenestene trenger mer kunnskap og trening for å kunne gi adekvat hjelp til mennesker som opplever et så alvorlig traume.

Siden stadig flere land i Europa og resten av verden har opplevd terrorangrep de senere årene, har prosjektgruppen utviklet samarbeid med flere forskningsgrupper. Prosjektgruppen har et bredt internasjonalt kontaktnett og samarbeider med forskere som utvikler lignende forskningsprosjekter, blant annet i Frankrike og Belgia.

Regjeringskvartalet – Helse, trivsel og arbeidsmiljø

Konsekvenser etter bombeeksplosjonen i Regjeringskvartalet 22. juli er fortsatt et viktig tema for forskning ved NKVTS. I 2017 er det publisert åtte artikler fra prosjektet i internasjonale fagfellevurderte tidsskrifter. I to artikler er det benyttet data fra arbeidsmiljøundersøkelser før og etter bombeeksplosjonen, og undersøkt om det er en endring i hvordan de ansatte opplevde arbeidsmiljøet. Samlet sett viser disse funnene at alvorlige hendelser på arbeidsplassen kan håndteres slik at det ikke går ut over de ansattes opplevelse av arbeidsmiljøet, og at de departementene som var med i undersøkelsen i stor grad lyktes med dette etter hendelsen 22. juli.

Videre er det publisert artikler om utviklingen av posttraumatiske stress-symptomer over tid, om betydningen av optimisme på PTSD, og om kjønnsforskjeller i utvikling av PTSD.

To nye studier om departementsansattes opplevelse av trygghet og trusler på jobb ble gjennomført i 2017 og er klare for publisering. Resultatene indikerer at ansatte som opplevde at sikkerhetstiltak ble høyt prioritert og som visste hva de skulle gjøre ved en eventuell evakueringssituasjon, følte seg tryggere på jobb. Ved å ta i bruk sykefraværdata fra NAV har det også vært mulig å undersøke hvordan sykefraværet utviklet seg i årene fra før til etter hendelsen. Sammenlignet med befolkningen for øvrig lå nivåene av sykefravær lavere hos departementsansatte gjennom hele tidsperioden fra 2008 til 2014, til tross for en økning i sykefraværet etter bombeeksplosjonen.

Blindes psykiske helse (EUNAD)

Forskningsprosjektet «Synstap og psykisk helse - En undersøkelse blant Norges Blindeforbunds medlemmer» er en del av et stort europeisk samarbeidsprosjekt kalt «European Network for Psychosocial Crisis Management – Assisting Disabled in Case of Disaster» (EUNAD). NKVTS er den norske partneren i prosjektet, ved siden av fem andre partnere i fire europeiske land.

Undersøkelsene viste at dagliglivet til mennesker med synshemming inneholder et bredt spekter av truende eller farlige hendelser. Problemer knyttet til dagliglivets mange farer og ulykker ble opplevd som langt viktigere enn beredskap ved større hendelser og katastrofer.

Flere fortalte at de hadde unngått å søke hjelp under farlige situasjoner i frykt for å skille seg ut og vekke oppmerksomhet, mens andre fortalte at de hadde unngått å søke hjelp i etterkant. Flere av deltagerne i undersøkelsen beskrev hvordan de lot være å benytte hjelpemidler som hvit stokk eller førerhund, for slippe å føle seg stemplet eller stigmatisert. Undersøkelsene avdekket en betydelig høyere risiko for redusert psykisk helse hos blinde og svaksynte. Posttraumatisk stresslidelse (PTSD) forekom hos 12 prosent av deltagerne i studien, 14 prosent hos kvinner og ni prosent hos menn. Dette er en betydelig høyere forekomst enn i resten av befolkningen (3-5 prosent). De vanligste årsakene til PTSD var sykdom eller skade som hadde ført til synstap, og fysiske eller seksuelle overgrep. Undersøkelsen har fått stor oppmerksomhet i miljøer som er opptatt av liv og helse hos blinde og svaksynte. Norges Blindeforbund har valgt å finansiere et årsverk for en forsker ved NKVTS (utover prosjektperioden som ble finansiert av EU) for å publisere resultatene. Tre artikler er innsendt til publisering.

4.3 Tvungen migrasjon og flyktninghelse

I 2017 var 65,6 millioner mennesker på flukt i verden (UNHCR). Mennesker på flukt har ofte opplevd forfølgelse, tvungen migrasjon, store tap og ekstreme påkjenninger. NKVTS har som del av sitt samfunnsoppdrag å fremskaffe og formidle kunnskap om hvordan vi best kan følge opp disse menneskene nå, og i årene fremover. I 2017 kom flere store prosjekter rettet mot flyktninger i gang.

Flyktninghelse fra ankomst til integrering

I Norge, og i verden for øvrig, mangler det gode oppfølgingsstudier som kan gi representative data og kunnskap om helse, livskvalitet og grad av integrering når det gjelder flyktninger som bosetter seg i vestlige land. Derfor har vi etablert forskningsprosjektet «Flyktninghelse fra ankomst til integrering - betydning av helse i et integreringsperspektiv», i samarbeid med flere aktører i Norge og Sverige. Studien vil gi representative data som beskriver flyktningers psykiske og fysiske helse ved ankomst, vil kunne vise sammenhenger mellom helse og videre integrering i det norske samfunn over tid, og gi kunnskap om hva som skal til for at flyktninger kan ta i bruk og få fullt utbytte av de tiltakene som tilbys.

Animasjonsfilm om samtaleterapi

En innsikt fra studien «Behandling og rehabilitering av traumatiserte flyktninger» er at traumatiserte flyktninger i psykologisk behandling ofte ikke har en god nok forståelse av hva slik behandling innebærer. Dette påvirker fremmøte og effekt av behandlingen. Derfor har vi i 2017 laget en animasjonsfilm om samtaleterapi, rettet mot flyktninger, innvandrere og andre som er lite kjent med samtaleterapi. Med dette håper vi å bidra til forebygging av drop-out og til bedre utbytte av slik behandling. Filmen lanseres i 2018.

Kunst- og uttrykksterapi

EXIT-prosjektet startet opp i 2009, og i prosjektperioden ble til sammen 145 enslige mindreårige asylsøkere tilfeldig valgt ut til enten å motta det generelle tilbudet ved ankomstmottaket, eller ti sesjoner med kunst- og uttrykksterapi i gruppe. Etterundersøkelsen 25 måneder senere viste betydelig bedring i psykisk helse hos gruppen som fikk kunst- og uttrykksterapi. Hovedfunnene er oppsummert i artikkelen «A controlled early group intervention study for unaccompanied minors: Can Expressive Arts alleviate symptoms of trauma and enhance life satisfaction?» (DeMott, Jakobsen, Wentzel-Larsen, & Heir, 2017). En doktoravhandling basert på denne studien ble levert høsten 2017, og forskeren skal disputere i april 2018.

Enslige mindreårige asylsøkere

Enslige mindreårige flyktninger regnes for å være blant de mest sårbare av alle flyktninger. Det mangler forskning på hvordan deres psykiske helse og behov endrer seg fra tidlig ankomst til Norge og til bosetting i kommunene, samt om hvilke forhold og tiltak som bidrar til trivsel, god helse og sosial fungering. I studien «Enslig mindreårige asylsøkere. Kartlegging av traumeerfaringer og psykisk helse», får vi et innblikk i situasjonen til asylsøkere som kom til Norge før de var fylt 15 år. Per i dag finnes ingen tilsvarende studie i Norge. En har til nå kartlagt stressende livshendelser og psykiske helseplager hos de unge ved tre tidspunkt; først da de bodde i et av statens omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere og senere etter at de var bosatt i en kommune. Ved tredjegang kartlegging, som ble gjennomført i 2017, ble psykisk helse undersøkt. De ble også intervjuet om sin nåværende situasjon, tilknytningsmønster, daglig stress, vennskap og forventninger. Gjennom studien tar en sikte på å få mer kunnskap om forhold som kan påvirke utvikling av psykiske og sosiale vansker for svært sårbare barn og unge. I 2017 ble det fullført to hovedoppgaver ved Universitetet i Oslo basert på materiale fra studien.

4.4 Implementerings- og behandlingsforskning

Forskning på implementering og behandling er en viktig del av NKVTS' virksomhet. Sentrale spørsmål i denne forskningen er for eksempel: Fungerer behandlingen? Er det forskjell i effekten for ulike grupper klienter? Hvordan skal behandlingen og terapien legges opp for å gi best mulige resultater? Hvilke organisatoriske strukturer må være på plass for at terapeuter skal være i stand til å bruke en ny behandlingsmetode?

NKVTS har to prosjekter som omhandler implementering av evidensbaserte behandlingsmetoder i klinikk, tre studier som undersøker endringsmekanismer i behandling av utsatte og utøvere av vold og traumer, samt to studier av hjelpeapparatets arbeid med barn og unge med problematisk og skadelig seksuell atferd (SSA).

Traumefokusert kognitiv atferdsterapi (TF-CBT)

Vi har siden 2012 jobbet med implementering av traumefokusert kognitiv atferdsterapi (TF-CBT) i psykisk helsevern for barn og unge (BUP). Per i dag har over halvparten av landets poliklinikker implementert metoden, og over 400 terapeuter har fått opplæring. Det opprinnelige prosjektet var berammet til å avsluttes i 2017. Prosjektet er nå forlenget, og arbeidet fortsetter med mål om å nå de fleste klinikkene i landet.

I 2017 ble det publisert fem vitenskapelige artikler fra behandlingsstudiene. Den første artikkelen er basert på en oppfølgingsstudie, der det ble funnet at barna som ble behandlet med TF-CBT hadde lave symptomer på posttraumatisk stress også et og et halvt år etter avsluttet behandling (Jensen m.fl., 2017). I den andre studien ble det undersøkt hvilken effekt bearbeiding av barnas traumatiske minner har for endring av posttraumatiske stress-symptomer (Knutsen & Jensen, 2017). Den tredje studien oppsummerer hvordan terapeuter kan bruke TF-CBT i arbeid med barn som har opplevd komplekse traumer (Fagermoen m.fl., 2017). De to siste studiene har validert et nytt instrument som er utviklet for å kartlegge symptomer på posttraumatisk stress hos barn ut fra de kriterier for posttraumatisk stresslidelse (PTSD) som ligger i diagnosemanualen DSM-5 (Sachser mfl., 2017, a og b). I tillegg er det skrevet fire hovedoppgaver ved psykologisk institutt, UiO, som alle har undersøkt ulike momenter ved behandling av barn og unge med PTSS.

Traumefokuserte behandlingsmetoder for voksne

I 2016-2017 ble det gjennomført en pilotstudie på implementering av traumefokuserte behandlingsmetoder i psykisk helsevern for voksne (DPS). Et av formålene var å undersøke om det er behov for en mer systematisk kartlegging og behandling av traumer og PTSD hos pasientene. Man ønsket også å vurdere hvorvidt to evidensbaserte traumebehandlinger – Eye movement desensitization and reprocessing (EMDR) og kognitiv terapi for PTSD (CT-PTSD) – lar seg implementere i det ordinære, polikliniske behandlingstilbudet til voksne. Resultatene fra pilotstudien tyder på at det i forkant av studien ikke var etablert rutiner som bidro til at pasienter med PTSD mottok tilstrekkelig hjelp i form av grundig kartlegging og behandling av sine symptomer. I etterkant av implementeringen av EMDR og CT-PTSD, rapporterer de fleste terapeutene at metodene bidrar positivt til kvaliteten på behandlingstilbudet. De ser imidlertid at det er behov for tilpasninger på arbeidsplassen for at behandlerne skal kunne bruke metodene slik de er ment å brukes (dvs. med fidelity). Mer informasjon om prosjektet kan leses i rapport etter gjennomført pilotstudie (Bækkelund, m.fl., 2017).

Skadelig seksuell atferd (SSA)

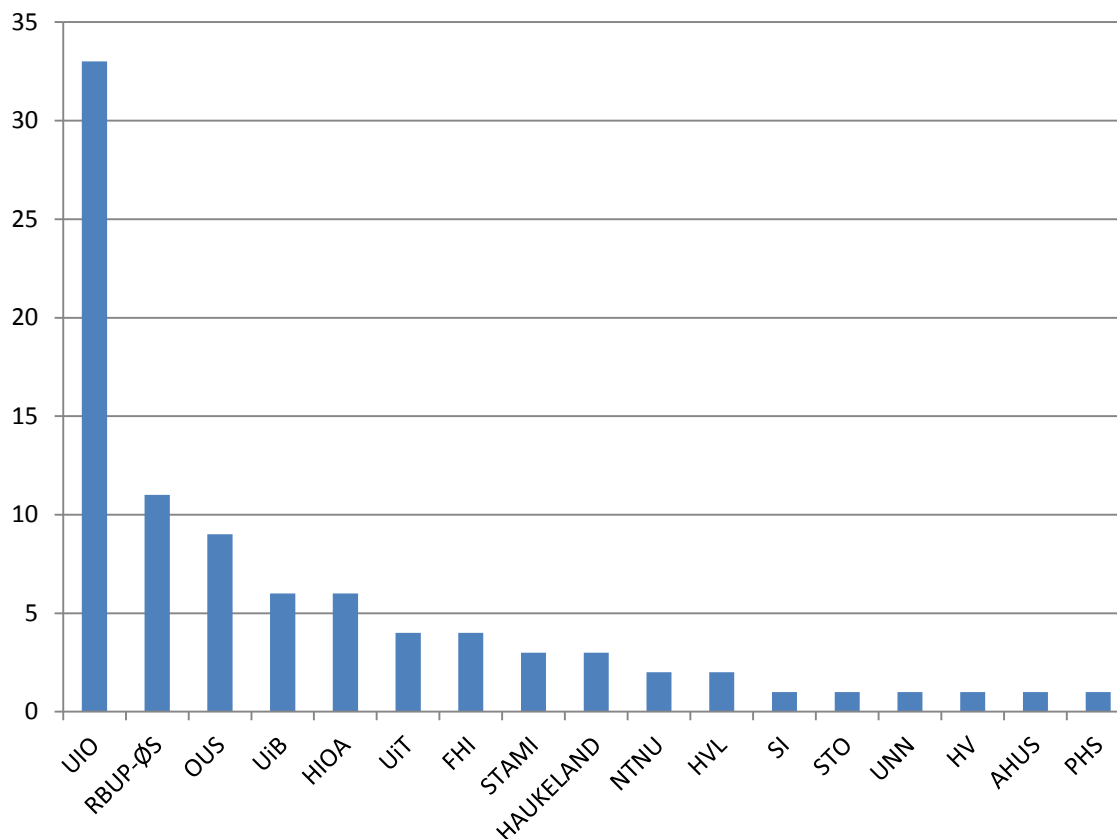
Barn og unge med problematisk og skadelig seksuell atferd (SSA) er en gruppe som per i dag har vært lite undersøkt. NKVTS har kartlagt behandlingstilbudet til denne gruppen barn. Studien inkluderte behandlingstilbudene i de nordiske landene og Storbritannia. På bakgrunn av denne oversikten ble det utviklet forslag til ulike måter å organisere behandlingstilbudet til barn og unge med SSA. Å tilby god behandling til disse barna er viktig for å forebygge videre problematisk utvikling og hjelpe barna inn i gode utviklingsløp, samt å begrense de negative konsekvensene av hendelser som allerede har funnet sted. Rapporten fra prosjektet gir en oversikt over behandlingstilbudene som allerede finnes, de empiriske studiene som er gjort når det gjelder skadelig seksuell atferd, de beste tilgjengelige kartleggingsverktøyene og utprøvde behandlingsmodeller (Askeland m.fl., 2017). Arbeidet med dette temaet fortsetter i de to prosjektene «Barnevernsansattes møter med barn og unge med SSA» og «Kommunalt samarbeid rundt barn og unge med SSA».

4.5 Nasjonalt og internasjonalt samarbeid

Flertallet av forskerne ved NKVTS er aktive bidragsyttere på sitt fagområde nasjonalt og internasjonalt. Ved siden av egen forskning tar flere også oppdrag som fagfeller for diverse tidsskrift, skriver bokanmeldelser, deltar i arbeidsgrupper og nettverk, sitter i bedømmelseskomiteer og er opponenter ved siden av undervisning og foredragsvirksomhet.

4.5.1 Nasjonalt samarbeid

NKVTS fortsatte i 2017 sitt brede samarbeid med en rekke nasjonale aktører, både i UH- og tjenestesektoren i Norge. I flere forskningsprosjekter hadde vi samarbeid med universitetssykehus, andre forskningsinstitutter, universiteter, høyskoler, distriktpsykiatriske klinikker, regionale ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), skoler, kommuner, bruker- og pasientforeninger og forvaltende myndigheter.

Figur 1: Antall sampublikasjoner mellom NKVTS og andre nasjonale aktører, kommuner, bruker- og pasientforeninger og forvaltende myndigheter i 2017.

Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS)

NKVTS samarbeidet med RVTS-ene om flere prosjekter i 2017. Sammen med RVTS Øst drifter vi eksempelvis den nasjonale nettverksgruppen om vold mot eldre. Nettverksgruppen består av representanter for alle RVTS-ene, Vern for eldre Nasjonal kontaktttelefon, Krisesentersekretariatet, Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse, og NTNU. Videre har forskerne i prosjektet «Kommunalt samarbeid rundt unge med SSA» samarbeidet med RVTS-ene. I prosjektet «Forløp og behandling for voldsutsatte og voldsutøvere» som starter for fullt i 2018 deltar også representanter fra RVTS.

RVTS Øst deltar i prosjektet «Implementering av traumebehandlingstilbud til voksne» med én representant i prosjektstyret. RVTS Øst er også inkludert i prosjektet «Opplevelser og reaksjoner hos de som overlevde på Utøya». Forskere fra NKVTS deltar i nettverket FARE (Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme), som inkluderer representanter fra alle de fem RVTS-ene. Nettverket møtes fire ganger i året for utveksling av erfaringer og kunnskap.

Folkehelseinstituttet (FHI)

Flere prosjekter ved NKVTS har personer fra FHI i sine referansegrupper og tilsvarende, og FHI er samarbeidspartner i prosjektet «Flyktninghelse fra ankomst til integrering». Det er også inngått en avtale om at FHI skal utføre et deloppdrag for NKVTS i 2018. Det dreier seg om å utrede kunnskapsgrunnlaget for behandling av voldsutsatte og voldsutøvere. Videre ble det arrangert flere

sonderingsmøter mellom ledelsene på FHI og NKVTS for å se på hvordan vi kan utvide samarbeidet i fremtiden.

Universitetet i Oslo (UiO)

NKVTS har et bredt samarbeid med UiO. Vi har felles forskningsprosjekter med ansatte ved Det juridiske fakultet, ved Det medisinske fakultet og ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. 3 av våre forskere har bistillinger ved UiO. Videre har tre forskere ved UiO og tre forskere fra andre universiteter og høyskoler bistillinger ved NKVTS.

4.5.2 Internasjonalt samarbeid

NKVTS samarbeidet med en rekke utenlandske forskere i 2017, spesielt forskere fra nordeuropeiske og amerikanske universiteter og forskningsinstitutter. En rekke av våre forskere har også verv i internasjonale organisasjoner og komiteer med ansvar for å arrangere konferanser. Særlig to konstellasjoner kan trekkes fram her: Den første er organisasjonen «International Society for Traumatic Stress Studies», hvor flere av NKVTS' forskere har verv og er pådrivere i utviklingen og driften av organisasjonen. Den andre er «European Conference on Domestic Violence», hvor våre forskere har vært tungt involvert i gjennomføringen av de to første konferansene, i Belfast og i Porto. Den tredje vil bli arrangert av NKVTS og NOVA i Oslo i 2019.

Figur 2: Vitenskapelige publikasjoner fordelt på nasjonale og internasjonale medforfattere.

Den internasjonale orienteringen gjenspeiles også i forskningen som utgår fra NKVTS. Omtrent hver fjerde vitenskapelig artikkel i 2017 hadde medforfattere fra institusjoner utenfor Norge, som illustrert i figur 2 ovenfor.

Vi trekker fram noen av forskningsprosjektene med internasjonale partnere nedenfor.

CAGE | NordForsk

CAGE – *Coming of Age in Exile* finansieres av NordForsk (2015-2019). Prosjektet har som mål å frembringe ny kunnskap om hvilke mekanismer som ligger bak sosioøkonomiske og helseulikheter i flyktninggrupper i de nordiske land sammenlignet med majoritetsbefolkningen. Ved å analysere og sammenligne nordisk velferds- og utdanningspolitikk vedrørende unge flyktninger, bidrar prosjektet med forskningsbasert kunnskap til politiske initiativ og tiltak som kan utjevne de sosioøkonomiske forskjellene i flyktingers helse, velferd, utdanning og arbeidsdeltakelse.

Prosjektet gjennomføres av forskergrupper fra Danmark, Finland, Norge og Sverige som er ledende innenfor feltet unge migranter.

EØS-prosjekter i Slovakia

Et treårig EØS-samarbeid under programmet «Domestic and gender-based violence» ble avsluttet i april 2017. NKVTS har vært partner i prosjektet «Coordinating Methodological Centre for gender based and domestic violence» (CMC). Vi har vært partner i et såkalt predefinert prosjekt hvor vi har samarbeidet om en kvalitativ studie om mor og barn på krisesenter, og hvor vi har bidratt til utarbeidingen av to forekomststudier. Vi har dessuten gitt veiledning og støtte til utvikling av det nyopprettede senteret CMC, der man skal koordinere og drive opplæring og forskning på feltet vold i nære relasjoner.

NKVTS har vært vertskap, og organisert en studietur, for mer enn 20 fagpersoner fra Slovakia som så spesielt på hvordan den norske politietaten jobber med vold i nære relasjoner. Det har resultert i at slovakiske myndigheter nå vil satse på opprettelse av overgrepsmottak, og at de vil utvide politiets prosjekt om egne intervjurom for barn som avhøres i saker om vold i nære relasjoner.

Eunad IP - European Commission

Dette EU-finansierte prosjektet har partnere i Tyskland, Østerrike, Tsjekkia og Danmark, i tillegg til Norge ved NKVTS. Prosjektets overordnede mål er å få økt kunnskap om forebygging og forberedelse av ulykker og katastrofer for mennesker med sansetap. Les mer om prosjektet i del 4.2.

Flyktningshelse fra ankomst til integrering

Prosjektet drives i samarbeid med Folkehelseinstituttet og Høgskolen Innlandet i Norge, og med Röda Korsets Högskola og Karolinska Institutet i Sverige. Målet er å kartlegge somatiske og psykiske helseutfordringer hos flyktninger, og hva slike utfordringer kan innebære med tanke på integrering i vestlige land. Les mer om prosjektet i del 4.2.

RefugeesWellSchool - Horizon2020

I august 2017 ble NKVTS partner i EU-prosjektet «RefugeesWellSchool», som er et prosjekt innenfor «Horizon 2020». Prosjektet har blant annet som mål å undersøke hvilken betydning forebyggende skolebaserte psykososiale intervensjoner har for unge flyktningers velvære. NKVTS har ansvar for den delen av prosjektet som skal jobbe med opplæring av lærere ved multietniske skoler. Målet er å styrke lærernes kompetanse når det gjelder de psykososiale utfordringene denne elevgruppen ofte møter. Prosjektet skal ledes fra Gent universitet i Belgia. Øvrige partnere finnes i Storbritannia, Danmark, Sverige og Finland. Formell prosjektstart er januar 2018.

Oppfølging etter terror

I 2017 har NKVTS arbeidet med å få på plass et større samarbeid med flere franske institusjoner i forbindelse med studier av terrorangrepene i Paris i 2015. Fokuset er tjenestene som tilbys i etterkant av terror og katastrofer. Så langt har det blitt innvilget penger til et forprosjekt fra Norges forskningsråd (HELSEVEL) og noe nettverksmidler fra Aurora. Det er også sendt inn en søknad til European Research Council.

Nettverk for oppfølging av katastroferammede

NKVTS arbeider med å etablere et internasjonalt nettverk av forskere med kompetanse når det gjelder oppfølging av terrorrammede. Målet er å utarbeide europeiske retningslinjer for psykososiale tiltak etter terrorangrep. NKVTS har betydelig kompetanse om oppfølging i etterkant av katastrofer

blant annet gjennom forskning på tsunamikatastrofen i Sørøst-Asia og terrorangrepet 22. juli 2011. Foreløpig består nettverket av forskere fra Storbritannia, Litauen, Tyskland, Sverige, Danmark, Frankrike, Belgia, Nederland og Kroatia. NKVTS har mottatt midler fra Forskningsrådet for arbeidet, og vil sende en søknad om COST-finansiering i løpet av andre kvartal 2018.

4.6 Undervisning og veiledning

NKVTS driver forskningsformidling gjennom utviklings- og informasjonsarbeid, utdanning, veiledning og rådgivning.

I dette ligger et ansvar for å bidra til mer kunnskapsbasert praksis i hjelpeapparatet på våre områder. Det gjøres gjennom enkeltoppdrag med undervisning i universitets- og høgskolesektoren, gjennom vårt eget masterprogram, og gjennom bistillinger ved universiteter og høgskoler.

Våre forskere har gjennom året bidratt med en rekke foredrag på eksterne arrangementer, på diverse møter, for støttegrupper og foreninger, både i regi av private og offentlige instanser.

4.6.1 Masterutdanningen

NKVTS samarbeider med Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging og Senter for rus- og avhengighetsforskning (SERAF) om masterprogrammet Psykososialt arbeid - selvmord, rus, vold og traumer. Masterprogrammet er organisert under Det medisinske fakultet, UiO.

I juni 2017 ble masterutdanningen vedtatt nedlagt av UiO. Dette skyldes nedskjæringer i budsjettet til samarbeidspartner SERAF.

Masterprogrammet står for den største andelen undervisning ved NKVTS og har vært et prioritert satsingsområde for opplæring av fagpersonell i tjenesteapparatet. Mer enn 50 prosent av all undervisning i masterprogrammet, studieretning vold og traumatisk stress, utføres av NKVTS-ansatte.

Kull IV er i gang med fagspesifikk undervisning innen vold og traumatisk stress, og består av 17 studenter fra helsevesenet, Kripos, barneverntjenesten, flyktningmottak, bistandsorganisasjoner, skoleverket og RBUP/DPS. I tillegg har noen studenter fra tidligere kull fått utsettelse på levering, og det forventes at 21 studenter vil levere masteroppgave innen våren 2018.

Siden oppstart av masterprogrammet i 2009 har 48 studenter fullført mastergrad i studieretning vold og traumatisk stress.

4.6.2 Veiledning

I 2017 har forskere ved NKVTS vært hoved- og biveiledere for 16 doktorgradsstudenter. De fleste stipendiatene er tilknyttet Psykologisk institutt og Det medisinske fakultet ved UiO.

I tillegg har totalt 33 studenter fått veiledning på til sine studentoppgaver, mastergrads- eller hovedfagsoppgaver. Mange av disse studentene deltar på vår egen masterutdanning ved UiO.

4.7 Formidling

En sentral del av senterets oppgaver er å formidle forskningsresultatene til våre ulike målgrupper: fagfolk og frivillige i praksisfeltet, beslutningstakere og myndigheter, fagkolleger nasjonalt og internasjonalt, berørte og allmennheten.

NKVTS benytter ulike arenaer og forskjellige kommunikasjonsformer for å nå målgruppene.

4.7.1 Akademisk formidling

I 2017 ble det publisert 50 artikler i vitenskapelige tidsskrift. I tillegg ble det publisert 8 kapitler i bøker.

NKVTS utga også 9 rapporter i vår egen rapportserie. Rapportserien vår er et viktig verktøy for å nå myndighetene og praksisfeltet med nye forskningsresultater. I 2017 har vi blant annet utgitt rapporter om samarbeidet mellom barnevern og politi, om vold i samiske samfunn, om kjønnslemlestelse og om erfaringer og helse hos overlevende og etterlatte etter Scandinavian Star-ulykken. For en fullstendig oversikt over rapportene i 2017, se oversikten over publikasjoner bakerst i årsrapporten.

Ved siden av den skriftlige produksjonen deltar senterets forskere på konferanser i inn- og utland. I 2017 ble forskningen som gjennomføres ved senteret presentert med til sammen 121 papers og posters på nasjonale og internasjonale konferanser.

Pris for akademisk artikkel

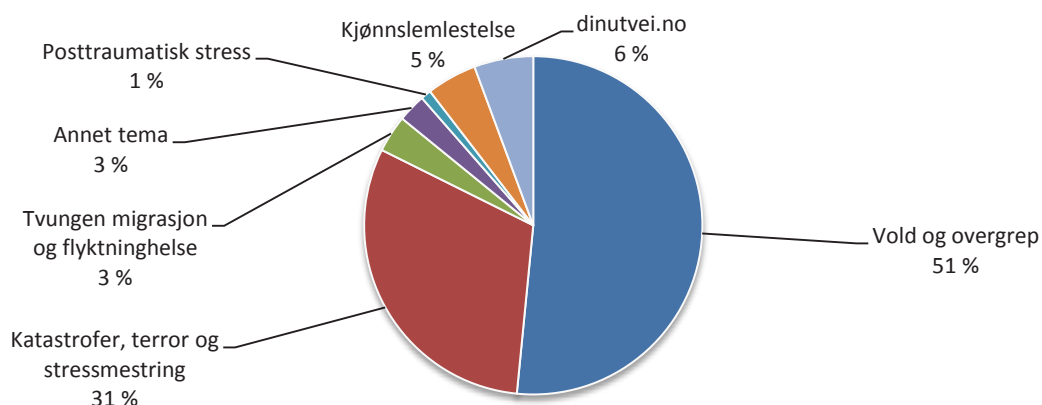
Lise Eilin Stene ble tildelt Solveig og Johan P. Sommers stiftelses pris for fremragende klinisk psykiatrisk forskning. Hun fikk prisen for artikkelen «Healthcare Needs, Experiences and Satisfaction after Terrorism: A Longitudinal Study of Survivors from the Utøya Attack».

4.7.2 NKVTS i media

Media er en viktig kanal for å formidle kunnskap om forskningen vår til våre målgrupper. I 2017 var NKVTS omtalt i 699 medieoppslag.

NKVTS bruker ulike medier for å nå ut til de ulike målgruppene, og for å sikre en god geografisk spredning i dekningen. Av den totale omtalen av NKVTS i 2017 er 67 prosent på nett, 30 prosent i trykte medier og 3 prosent i etermedier. 53 prosent av mediedekningen vår er i lokale eller regionale medier.

NKVTS er mest synlig i media i saker knyttet til vold og overgrep (51 prosent av dekningen), etterfulgt av katastrofer, terror og stressmestring (31 prosent av dekningen).

Figur 3: Følgere av NKVTS på twitter og Facebook.

Alle forskerne våre har et ansvar for å formidle sin forskning også i media, og svare på henvendelser innenfor sitt forskningsfelt. 65 prosent av omtalen handler om våre forskningsprosjekter. Resten er saker der forskerne uttaler seg generelt om temaområdene NKVTS forsker på.

4.7.3 Nkvts.no

Nettsiden vår, www.nkvts.no, er en viktig formidlingskanal, og skal være en sentral nasjonal inngangsport til informasjon og kunnskap om vold og traumer.

Nettsiden inneholder blant annet omtale av pågående og avsluttede prosjekter, nye publikasjoner, og informasjon om alle ansatte. Alle våre rapporter kan lastes ned gratis fra nettsiden. Vi publiserer også populærvitenskapelige sammendrag på norsk av svært mange av de fagfellevurderte publikasjonene, med formål om å nå bredere ut med forskningsfunnene våre.

Nettsiden er godt besøkt. Totalt antall økter på nkvt.no i 2017 var 130 000, mot 110 000 i 2016.

I tillegg til nkvt.no har NKVTS ansvaret for fire nettbaserte veivisere: veiviser om kjønnslemlestelse, dinutvei.no, håndbok for helse- og omsorgspersonell ved mistanke om barnemishandling, og veileder for kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Det er et kontinuerlig arbeid å holde disse oppdatert. I januar-februar 2017 kjørte vi en kampanje for å øke kjennskapen til Håndbok ved mistanke om barnemishandling. Veiviser om kjønnslemlestelse ble oppdatert, blant annet med nye tall og lovendringer i en rekke land. I veileder for kommunale handlingsplaner ble det gjort en rekke endringer, oppdateringer og forbedringer av veilederen i samarbeid med de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). Lenker samt henvisninger til nye lover, forskrifter og tiltak er oppdatert. Ytterligere eksempler på gode handlingsplaner er tatt inn.

4.7.4 Dinutvei.no

Dinutvei.no er en nettportal om vold og overgrep som ble lansert i 2016, og som driftes av NKVTS. Portalens målgrupper er både utsatte, utøvere og berørte. Fagpersoner, beslutningstakere og organisasjoner skal også kunne finne informasjon og hente kunnskap i portalen. Tekster som beskriver de ulike hjelpetilbudene både for utsatte, utøvere og berørte er tilgjengelig på 13 språk.

Siden gir en god oversikt over hjelpetjenester og de ansatte i dinutvei.no besvarer spørsmål vedrørende vold og overgrep.

I 2017 ble det produsert og sendt ut informasjon om dinutvei.no til alle landets fastleger, helsestasjoner, krisesentre, familievernkontorer, støttesentre mot incest og seksuelle overgrep og politistasjoner. Det kom inn omkring 200 spørsmål til portalen og nettstedet hadde over 44 000 brukere (58 000 økter).

4.7.5 Nyhetsbrev

NKVTS sender ut nyhetsbrev for å formidle forskningsresultatene våre og invitere til seminarer og arrangementer. Det ble sendt ut 13 nyhetsbrev i 2017 til en liste med 2000 abonnenter.

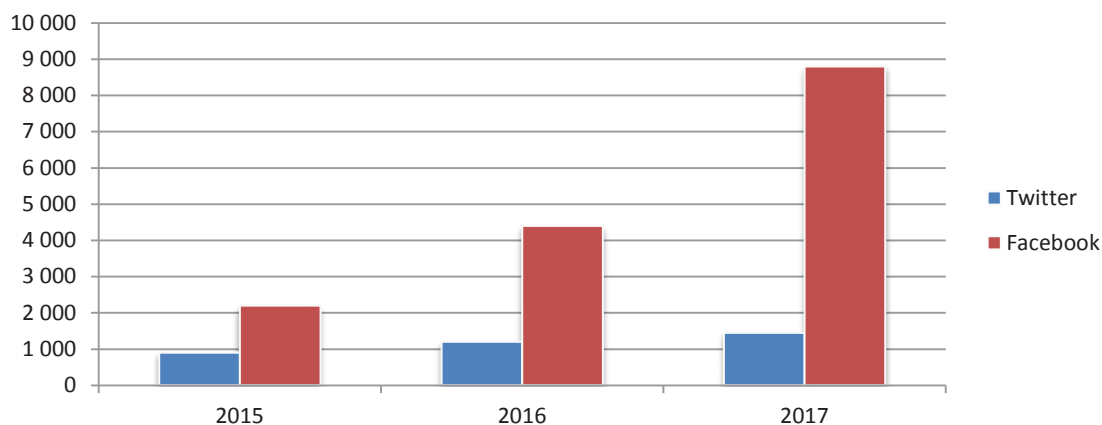
4.7.6 Sosiale medier

For å nå bredt ut med våre forskningsresultater, satser vi på å være tilstede i sosiale medier.

NKVTS prioriterer Facebook (www.facebook.com/NKVTS) og Twitter (www.twitter.com/nkvts).

Vi har hatt en økning i antall følgere både på Facebook og Twitter, og i engasjementet på sidene. Ved utgangen av 2017 hadde vi over 8800 likes på Facebook. Det er en økning fra 4400 ved utgangen av 2016. På Twitter har antall følgere økt fra 1200 til 1450.

Vi bruker sosiale medier til spredning av forskningsresultatene våre og til å informere om arrangementer. Facebook er en viktig kilde til trafikk til nettsiden vår. Videre bruker vi sosiale medier for å øke kjennskapen og trafikken til de nettbaserte veiviserne våre, og til å søke etter deltakere til ulike forskningsprosjekt.

Figur 4: Følgere på Facebook og Twitter

4.7.7 Seminarer og konferanser

Siden 2013 har vi jevnlig arrangert frokostseminarer i våre lokaler. Seminarene blir holdt i tilknytning til publisering av artikler, og lansering av bøker og rapporter. Deltakerne på frokostseminarene er i hovedsak personer fra praksisfeltet og ideelle organisasjoner, men også representanter fra undervisningsinstitusjoner, departementer og direktorater.

I 2017 arrangerte vi åtte frokostseminarer over sju ulike temaer. Seminaret «Barn i krise. Samarbeidet mellom barnevern og politi» hadde så stor pågang at det ble satt opp en ekstra dag. Antall besøkende ligger som oftest mellom 50-70 personer.

Vi har også arrangert to åpne forelesninger med internasjonale foredragsholdere i løpet av året. 8. juni holdt professor Martha Albertson Fineman (Emory University) seminar om sårbarhetstilnærmingens relevans for forskning på vold og overgrep. 5. desember foreleste professor Karestan Koenen (Harvard University) om hvordan posttraumatiske stressreaksjoner påvirker oss gjennom livet, og hva genetisk sårbarhet betyr for forløpet.

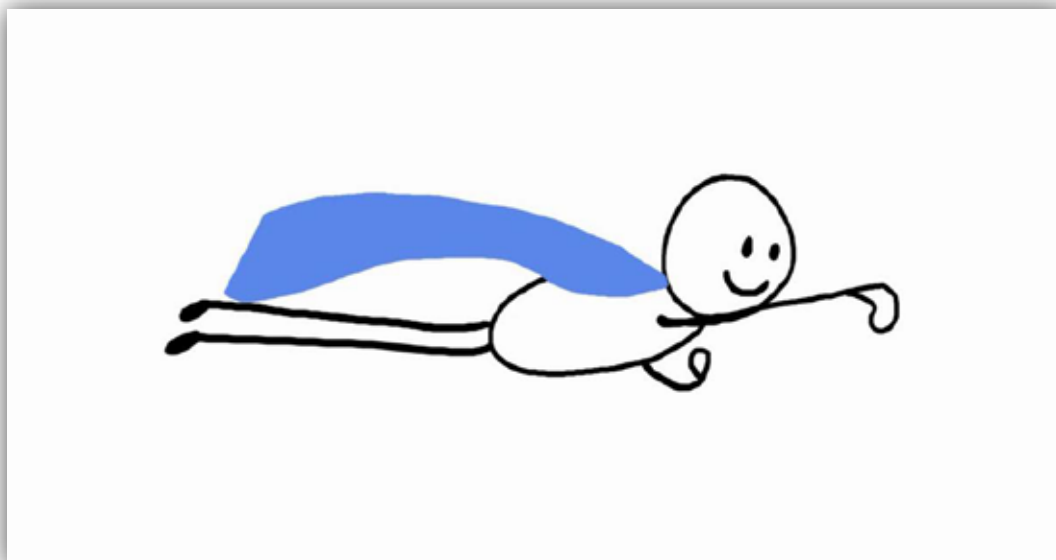
Videre bidro vi til et arrangement på Sametinget 8. mars, hvor vi lanserte rapporten *Om du tør å spørre, tør folk å svare: Hjelpeapparatets og politiets erfaringer med vold i nære relasjoner i samiske samfunn*.

NKVTS og NOVA ved Høgskolen i Oslo og Akershus (nå OsloMet) samarbeidet om å arrangere konferansen «Hva gjør vi med volden?» 29. november, i regi av Voldsprogrammet. Målgruppen var personer som jobber med vold i nære relasjoner i hjelpeapparatet, politi- og rettsvesen, og i forvaltningen og forskningsinstitusjoner. Interessen var stor, med lange ventelister utover de 190 plassene vi hadde til rådighet.

Samtlige seminarer i 2017 ble live-overført på nkvts.no og opptakene gjøres tilgjengelig på nettsiden i etterkant av arrangementet.

4.7.8 Animasjonsfilm

I mai lanserte vi animasjonsfilmen «Vær en superhelt», som er laget i samarbeid med animasjonsfirmaet Visual Lab. Filmen tematiserer funn fra Helene Aakvaags doktoravhandling, og tar for seg hvor viktig sosial støtte er for personer som har vært utsatt for vold og overgrep. Den norske versjonen av filmen ble i løpet av året delt 3500 ganger på Facebook, og har over 300 000 visninger. Den ble også vist på NRK Super. Filmen er dubbet til engelsk, og denne versjonen hadde ved årsskiftet over 600 delinger og 66 000 visninger på Facebook.

5 Styret 2017

Styret for NKVTS har syv medlemmer og ni varamedlemmer. To medlemmer foreslås av Universitetet i Oslo, tre foreslås av Helsedirektoratet og to medlemmer velges blant de ansatte. Styret har hatt fire møter i 2017. Det er også avholdt to dialogmøter om fag og to dialogmøter om tilskudd mellom oppdragsdepartementene og styret/administrasjonen.

Bakerst fra vestre: Gudleik Grimstad, Dag Øystein Nordanger, Anne Lie Andreassen.
Foran fra venstre: Erik Gulbrandsen, Yngvil Grøvdal, Inger Stokke.
Fraværende: Trine Normann

Styret har i 2017 hatt denne sammensetningen:

Leder:	Gudleik Grimstad	vara	Edvard Hauff
Nestleder:	Trine Normann	Vara	Camilla Grimsæth
Medlem:	Erik Gulbrandsen	vara	Edvard Hauff
Medlem:	Inger Fernanda Stokke	Vara	Anne Grete Terjesen,
Medlem:	Dag Ø. Nordanger	Vara	Willy-Tore Mørch
Medlem:	Kristin Skjørten	Felles	Anne Lie Andreassen
Medlem:	Yngvil Grøvdal	vara	Lutine de Wal Pastoor

6 Styrets årsberetning 2017

Virksomheten og hvor den drives

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress AS (NKVTS) ble stiftet 17. november 2003. Selskapet er et datterselskap av UNIRAND AS som er heleid av Universitetet i Oslo. Aksjekapitalen er kr. 100.000. Selskapet har forretningsadresse i Gullhaugveien 1-3, Oslo. Selskapet startet sin ordinære drift 1. januar 2004.

Formål

Selskapets formål og hovedoppgave er kunnskapsutvikling gjennom forskning på området vold og traumatisk stress. Selskapet skal også drive utviklingsarbeid, formidling, utdanning og veiledning. Senteret skal ha et tverrfaglig og interdisiplinært perspektiv som omfatter studier av biologiske, psykologiske, sosiale, kulturelle og rettslige betingelser. Senteret skal knytte sin virksomhet opp mot praksisfeltet/klinisk virksomhet.

Virksomheten i 2017

NKVTS mottar årlige tilskuddsbrev fra Helsedirektoratet på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet, Bufdir på vegne av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Senterets virksomhet er i samsvar med departementenes føringer når det gjelder prioriterte temaer og prosjekter. 2017 er det fjerde år av senterets strategiske plan og NKVTS er på god vei til å realisere de faglige målene.

Forskning

Senteret har hatt stor skriftlig produksjon. Blant annet 58 vitenskapelige artikler, herav 8 kapitler i antologier, 9 rapporter og to bøker.

Forskningen konsentreres om fire temaområder: Vold og overgrep i nære relasjoner, katastrofer og stressmestring, flyktningehelse og tvungen migrasjon og implementering og behandlingssforskning,:

Forskning på vold og overgrep har vært en viktig del av senterets arbeid siden oppstarten i 2004. Forskning på radikaliserings og voldelig ekstremisme er en del av dette arbeidet. I perioden 2014-2019 bevilger Justis- og beredskapsdepartementet totalt 25 millioner og Helse- og omsorgsdepartementet totalt 10 millioner til Forskningsprogram om vold i nære relasjoner. Programmet har stor aktivitet og vil avsluttes i 2019. Fra 2017 er forskning på utfordringer knyttet til kjønnslemlestelse inkludert i voldsprogrammet.

I 2017 har NKVTS publisert en rekke artikler og annet faglig materiale fra forskningsprosjektene knyttet til terrorangrepene 22. juli: en undersøkelse rettet mot overlevende og berørte fra Utøya og, en undersøkelse rettet mot overlevende og berørte i Regjeringskvartalet. Det er gitt midler fra NFR og Extrastiftelsen til prosjektene i perioden 2014-2019. Prosjektene har hatt flere doktorgradsstipendiater og postdoc finansiert av disse midlene. Det er publisert totalt 21 artikler og en bok fra terrorforskningen i 2017.

I 2017 ble det publisert fem vitenskapelige artikler fra studiene på behandlingssforskning. Prosjektet "TF-CBT implementering i klinikk" finansieres av Helsedirektoratet. Implementeringsarbeidet har pågått siden 2012. I 2016 startet NKVTS et nytt implementeringsprosjekt, også finansiert av Helsedirektoratet: «Implementering av traumebehandling for voksne». I tillegg er det i 2017 gjennomført en kartlegging av tilbudet til barn og unge med problematisk og skadelig seksuell atferd (SSA).

NKVTS fikk i 2017 finansiering fra EU Horizon2020 til prosjektet RefugeeWellSchool. Målet med prosjektet er å undersøke hvilken betydning forebyggende skolebaserte intervensjoner

har for unge flyktningers psykososiale velvære. NKVTS har også flere andre pågående prosjekter knyttet til flyktningehelse.

Undervisning

Masterprogrammet for Psykososialt arbeid med selvmord, rus, vold og traumer er vedtatt lagt ned. Dette ble formelt vedtatt av UiO juni 2017 og skyldes blant annet lavt antall søkere til en studieretning (NSSF, Selvmordsforebyggende arbeid) samt nedskalering av driften ved SERAF (Rusforebyggende arbeid). Studieretning vold og traumatisk stress har hatt stor søkning til studieplassene. Det er 21 aktive studenter som forventes å levere sine masteroppgaver før masterprogrammet er formelt avviklet. En rekke av senterets forskere har hatt undervisning og veiledning for masterstudentene.

Internasjonal virksomhet

NKVTS har flere internasjonale samarbeidsprosjekter med finansiering fra EU og Norforsk. Senteret har deltatt i arbeidet med å utvikle prosjekter om «Domestic Violence» i Slovakia under EØS-finansieringsmekanismen. Arbeidet ble avsluttet høsten 2017. NKVTS har fått støtte fra NFR til å etablere europeiske nettverk med sikte på seinere EU-søknader. Forskere fra NKVTS deltar på en rekke internasjonale konferanser og har mye samarbeid med forskningsmiljøer i USA og i Europa.

Økonomi

Styret mener at årsregnskapet gir et gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat i 2017. Det er ingen finansiell risiko knyttet til selskapets eiendeler. Selskapets drift finansieres i hovedsak av tre departementer: Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Selskapet er derfor ikke utsatt for vesentlig markeds-, likviditets – eller kredittrisiko. I samsvar med regnskapslovens § 3-3a bekreftes det at forutsetningen om fortsatt drift er til stede og at denne forutsetningen er lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet.

Styret kjenner ikke til noen forhold av viktighet for å bedømme selskapets stilling og resultat som ikke fremgår av regnskapet og balansen med noter. Det er heller ikke etter regnskapsårets utgang inntrådt forhold som etter styrets syn har betydning ved bedømmelse av regnskapet.

Årets overskudd på kroner 503 861 foreslås overført til annen egenkapital. Selskapet vil etter årsavslutningen ha en positiv opptjent egenkapital på kr 8 498 416. Det er fastsatt i vedtektene at utbytte ikke kan utbetales.

Arbeidsmiljø, sykefravær og likestilling

Arbeidsmiljø:

NKVTS er en IA-bedrift og har et eget arbeidsmiljøutvalg (AMU), samt månedlige Informasjon-, drøfting- og forhandlingsmøter (IDF) mellom ledelsen og tillitsvalgte fra Psykologforeningen, Forskerforbundet og Legeforeningen.

Det legges vekt på et fleksibelt og ivaretagende arbeidsmiljø og det settes fokus på faglig utvikling av medarbeiderne, likestilling mellom kjønnene og tilrettelegging til behov i ulike livsfaser.

NKVTS skal ha et trygt og sikkert arbeidsmiljø som hindrer skade og sykdom, forebygger sykefravær, og som fremmer helse, motivasjon og arbeidsglede for alle ansatte.

Sykefravær: Sykefraværet i 2017 var på 4 % mot 3,2 % i 2016. 2,9 % av fraværet var legemeldt, mens 1,1 % var egenmeldt.

Likestilling: Selskapet hadde pr 31.12.2017 87 ansatte, 81,6 % kvinner og 18,4 % menn. 4 av styrets 7 medlemmer er kvinner. Ledergruppen i selskapet består av 8 kvinner og 1 mann. Det personalpolitiske rammedokumentet slår fast at NKVTS skal være et inkluderende arbeidssted og motarbeide enhver form for diskriminering og usaklig forskjellsbehandling samt at den enkelte arbeidstakers lønnsnivå skal være uavhengig av kjønn.

Ytre miljø

Selskapets virksomhet påvirker ikke det ytre miljø ut over reisevirksomhet.

Veien videre

NKVTS har også i 2017 hatt stor aktivitet og har befestet sin stilling som en viktig nasjonal kunnskapsprodusent og – formidler. Senteret har også etablert seg som en internasjonal aktør med gode nettverk, samarbeidsprosjekter og omfattende internasjonal publisering.

Senteret har omfattende datamateriale innenfor temaområdene – vold og overgrep i nære relasjoner og katastrofer og stressmestring, som gir grunnlag for analyser og publisering også i 2018. Det planlegges oppstart av to større flyktningprosjekt i 2018. Det vil også i året som kommer være stor aktivitet i de to implementeringsprosjektene av evidensbaserte metoder. Disse prosjektene gir også forskningsdata. I 2018 startes det også opp et prosjekt med utprøving av en traumefokusert intervensjon i kommuner som skal bidra til bedre forløp for utsatte for traumer.

NKVTS skal jobbe videre med formidling av kunnskap om vold og traumer gjennom flere kanaler bl.a. gjennom videreutvikling av websidene.

Samarbeid med andre fagmiljøer er en viktig forutsetning for at NKVTS' kunnskapsproduksjon skal være nasjonalt ledende. NKVTS jobber kontinuerlig med å utvikle samarbeidet med forskningsinstitutter, universiteter og høyskoler, nasjonale og regionale ressurs- og kompetansemiljøer, kliniske miljøer og praksisfeltet. I 2018 vil økt samarbeid med RVTsene være prioritert.

Det er styrets oppfatning at senteret har jobbet aktivt for å gjennomføre de tiltak som er prioritert i tilskuddsbrevet fra departementene og med å videreføre og planlegge nye aktiviteter for å nå målene i strategisk plan. Styret ser positivt på at senteret skal i gang med nye prosjekter flyktningefeltet, samt vil jobbe med å utvikle prosjekter som retter seg mot kommunesektoren og brukermedvirkning i forskningen. Styret ser fram til å bidra til videre utvikling av senteret i tråd med strategisk plan og føringer fra departementene.

Oslo 12. mars 2018

 Gudleik Grimstad styreleder	 Camilla Grimsæth vara nestleder	 Dag Nøranger styremedlem	 Anne Lie Andreassen vara styremedlem
 Inger F. Støkke styremedlem	 Erik Gulbrandsen styremedlem	 Yngvil Grøvdal vara styremedlem	 Inger Elise Birkeland direktør

7 Årsregnskap 2017

Årsregnskap for 2017

NASJONALT KUNNSKAPSSENTER OM
VOLD OG TRAUMATISK STRESS AS

Org.nr. 986 304 096

Innhold:

Årsberetning
Resultatregnskap
Balanse
Kontantstrøm
Noter

Revisjonsberetning

Utarbeidet av Azets Insight AS

Resultatregnskap for 2017

NASJONALT KUNNSKAPSSENTER OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS AS

	Note	2017	2016
Annen driftsinntekt		3 295 149	6 661 733
Offentlig tilskudd		81 135 342	80 038 991
Sum driftsinntekter	3, 17	84 430 491	86 700 724
Lønnskostnad	4, 5, 16, 17	(62 145 904)	(63 870 166)
Annen driftskostnad	6, 7, 9, 17	(22 299 463)	(22 788 773)
Sum driftskostnader		(84 445 366)	(86 658 939)
Driftsresultat		(14 875)	41 785
Annen renteinntekt	8, 18	440 186	168 444
Annen finansinntekt	8	11 427	15 417
Verdiøkning av finansielle instrumenter	8, 18	101 229	452 782
Sum finansinntekter		552 843	636 643
Annen rentekostnad	8	(1 382)	(3 600)
Annen finanskostnad	8	(32 725)	(8 654)
Sum finanskostnader		(34 106)	(12 253)
Netto finans		518 736	624 390
Ordinært resultat før skattekostnad		503 861	666 175
Ordinært resultat		503 861	666 175
Årsresultat		503 861	666 175
Overføringer			
Annen egenkapital	13	503 861	666 175
Sum		503 861	666 175

Balanse pr. 31. desember 2017

NASJONALT KUNNSKAPSENTER OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS AS

	Note	2017	2016
EIENDELER			
Omløpsmidler			
Fordringer			
Kundefordringer	11, 17	3 576 536	1 700 360
Andre fordringer		400 869	293 891
Sum fordringer		3 977 406	1 994 252
Investeringer			
Andre markedsbaserte finansielle instrumenter	18	13 861 896	13 433 685
Sum investeringer		13 861 896	13 433 685
Bankinnskudd, kontanter og lignende	10	37 329 881	33 095 297
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		37 329 881	33 095 297
Sum omløpsmidler		55 169 183	48 523 234
Sum eiendeler		55 169 183	48 523 234

Balanse pr. 31. desember 2017

NASJONALT KUNNSKAPSSENTER OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS AS

	Note	2017	2016
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Innskutt egenkapital			
Aksjekapital (100 aksjer à kr 1 000,00)	12, 13	100 000	100 000
Sum innskutt egenkapital		100 000	100 000
Opptjent egenkapital			
Annen egenkapital	13	8 498 416	7 994 556
Sum opptjent egenkapital		8 498 416	7 994 556
Sum egenkapital	13	8 598 416	8 094 556
Gjeld			
Avsetning for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	16	8 464 760	7 345 713
Sum avsetning for forpliktelser		8 464 760	7 345 713
Sum langsiktig gjeld		8 464 760	7 345 713
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	17	3 752 831	3 603 988
Skyldige offentlige avgifter	14	3 946 420	4 192 440
Annen kortsiktig gjeld	15	30 406 756	25 286 538
Sum kortsiktig gjeld		38 106 007	33 082 965
Sum gjeld		46 570 767	40 428 678
Sum egenkapital og gjeld		55 169 183	48 523 234

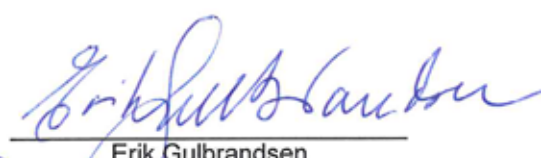
Oslo, 12.03.2018

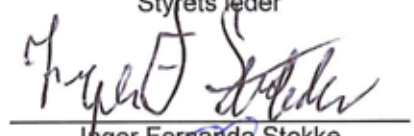
Gudleik Grimstad
Styrets leder

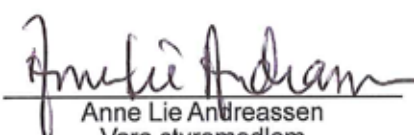
Camilla Grimsæth
Vara nestleder

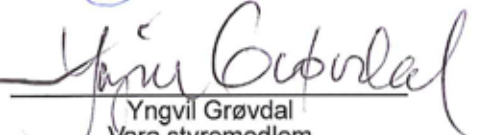
Erik Gulbrandsen
Styremedlem

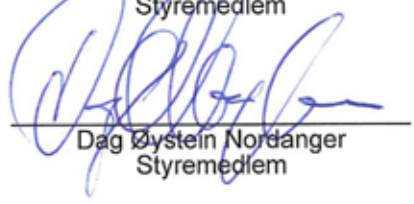
Inger Fernanda Stokke
Styremedlem

Anne Lie Andreassen
Vara styremedlem

Yngvil Grøvdal
Vara styremedlem

Dag Øystein Nordanger
Styremedlem

Inger Elise Birkeland
Daglig leder

Indirekte kontantstrøm

NASJONALT KUNNSKAPSENTER OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS AS

	Note	2017	2016
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
Resultat før skattekostnad		503 861	666 175
+/- Endring i kundefordringer		(1 876 176)	(1 431 042)
+/- Endring i leverandørgjeld		148 843	(525 409)
+/- Poster klassifisert som invest- eller finans aktiviteter		(101 229)	(452 782)
+/- Endring i andre tidsavgrensingsposter		5 886 267	(1 522 887)
= Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		<u>4 561 566</u>	<u>(3 265 945)</u>
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter			
- Utbetalinger ved kjøp av andre investeringer		(326 982)	(67 824)
= Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		<u>(326 982)</u>	<u>(67 824)</u>
= Netto endring i kontanter og kontantekvivalenter		4 234 584	(3 333 769)
+ Beh. av kont og kontantekvivalenter ved periodens begynnelse		33 095 297	36 429 065
= Beh. av kont og kontantekvivalenter ved periodens slutt	10	<u>37 329 881</u>	<u>33 095 296</u>

Noter 2017

NASJONALT KUNNSKAPSSENTER OM VOLD OG TRAUMATISK STRESS AS

Note 1 - Generell informasjon

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress AS (NKVTS) har forretningskontor i Oslo og er 100% eid av UniRand AS. UniRand AS er heleid av Universitetet i Oslo (UiO).

Det utarbeides konsernregnskap for UniRand AS, og NKVTS inngår i konsernregnskapet. Konsernregnskapet kan utleveres ved UniRand AS' forretningskontor i Oslo.

Selskapets formål er kunnskapsutvikling gjennom forskning på området vold og traumatisk stress. Selskapet skal også drive utviklingsarbeid, utdanning og veiledning. Senteret skal ha et tverrfaglig og interdisiplinært perspektiv og omfatte studier av biologiske, psykologiske, sosiale, kulturelle og rettslige betingelser. Senteret skal knytte sin virksomhet opp mot praksisfeltet/klinisk virksomhet.

Selskapet har ikke erverv til formål og skal ikke dele ut utbytte.

Note 2 - Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk, og følger forøvrig konsernets retningslinjer.

Inntekter

Inntekt resultatføres etter opptjeningsprinsippet.

Kostnader

Kostnader regnskapsføres som hovedregel i samme periode som tilhørende inntekt (sammenstillingsprinsippet).

Offentlige tilskudd

Tilskudd bruttoføres og periodiseres i tråd med gjennomføringen av selskapets delmål. Det kan knytte seg tilbakebetalingsforpliktelser til tilskudd.

Omløpsmidler er vurdert til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Skatt

NKVTS har ikke erverv til formål og fritatt for skatt iht skatteloven §2-32 (1). Dersom selskapet driver økonomisk virksomhet – vil inntekt av slik økonomiske virksomheten være skattepliktig.

Pensjon

Selskapet har ytelsesbasert pensjonsordning for de ansatte i Statens Pensjonskasse (SPK) og har fått tildelt et eget (fiktivt) fond. Regnskapsføring av pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser skjer i samsvar med Norsk Regnskapsstandard 6 og regnskapsloven.

Pensjonsordning i SPK medfører at pensjonsytelsene relateres til lønnsnivå på pensjoneringstidspunktet og hvor ytelsene reguleres i takt med ytelsene i Folketrygden. Finansieringen er basert på premieinnbetalinger fra arbeidsgiver og arbeidstakere. Det spesielle ved slike foretaks pensjonsordninger i SPK er at det ikke finnes egne pensjonsmidler som reflekterer innbetalinger og forpliktelser. Inn- og utbetalinger skjer over statskassen. For å fastsette sine premier opererer SPK med et fiktivfond som gir en beregnet avkastning. Fiktivfondet henføres til det enkelte foretak. Dette innebærer at premiene som beregnes, er basert på foretakets ansatte.

Pensjonsordning i SPK er etter sitt økonomiske innhold å anse som en foretaksspesifikk ytelsesplan. Forpliktelsen skal balanseføres og fiktivfondet skal inngå i pensjonsmidler. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsene og beregnet verdi av pensjonsmidler i fiktivfondet.

I en ytelsesbasert pensjonsordning kostnadsføres forpliktelsen over opptjeningstiden. Netto pensjonskostnader består av nåverdi av årets pensjonsopptjening og rentekostnad på pensjonsforpliktelsen, fratrukket forventet avkastning på pensjonsmidlene i fiktivfondet og korrigeret for den fordelte virkning av endringer i pensjonsplan, estimer og avvik. I henhold til regnskapsstandarden skal selskapets pensjonsordning behandles som en ytelsesplan der de fremtidige pensjonsytelsene er basert på antall opptjeningsår og lønnsnivået ved

pensjonsalderen. Ved verdsettelsen av pensjonsmidlene i fiktivfondet benyttes estimert verdi ved regnskapsavslutningen.

Denne estimerte verdi korrigeres hvert år i samsvar med oppgave fra SPK over pensjonsmidlenes flytteverdi. Ved måling av påløpte pensjonsforpliktelser benyttes estimert forpliktelse ved regnskapsavslutningen. Aktuarmessige beregninger blir foretatt hvert år av SPK basert på informasjon fra selskapet.

Kontantstrøm

Kontantstrømpoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden.

Selskapet har ikke endret regnskapsprinsipp fra 2016 til 2017.

Note 3 - Spesifikasjon av annen driftsinntekt

Driftstilskudd fra departement og statlige etater	2017	2016
Helsedirektoratet	34 000 000	33 000 000
Helsedirektoratet, tilbakebetaling rest basisbevilgning	(35 400)	0
Ekstraordinær bevilgning Helsedirektoratet		821 542
Barne- og likestillingsdepartementet	4 750 000	4 620 000
Justisdepartementet	3 100 000	3 000 000
Sum driftstilskudd fra departement og statlige etater	41 814 600	41 441 542
Tilskudd til annen bidragsfinansiert aktivitet innen offentlig formål		
Statlige etater	42 598 741	35 688 655
Andre tilskudd	3 295 149	5 840 191
Regnskapsmessig periodisering av driftsinntekter	(3 277 999)	3 730 336
Sum tilskudd til annen bidragsfinansiert aktivitet	42 615 891	45 259 182
Sum driftsinntekter	84 430 491	86 700 724

Note 4 - Lønnskostnader etc

Spesifikasjon av lønnskostnader	2017	2016
Lønn	48 675 348	48 684 511
Arbeidsgiveravgift	7 189 877	7 558 390
Pensjonskostnader	5 538 425	6 809 086
Andre relaterte ytelser / Refusjoner	742 253	818 179
Sum	62 145 903	63 870 166

Foretaket har sysselsatt 73,1 årsverk i regnskapsåret.

Note 5 - Ytelse til ledende personer

Ytelse til ledende personer

Type ytelse	Daglig leder	Styret
Lønn	1 132 428	290 500
Pensjonsutgifter	22 145	
Annen godtgjørelse	11 186	

Daglig leder og styreleder har ingen avtale om sluttvederlag.

Lån og sikkerhetsstillelser

Selskapet har ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelse til daglig leder eller styreleder.

Selskapet har ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelse til fordel for ansatte, aksjeeiere og medlemmer av styret eller deres nærstående.

Note 6 - Godtgjørelse til revisor

Revisjon og andre tjenester

Godtgjørelse til revisor for 2017 var kr 80 000 for revisjon og kr 13 200 for annen bistand. Beløpene er eks. mva.

Note 7 - Andre driftskostnader

Andre driftskostnader består av følgende kostnader:

Spesifikasjon driftskostnader	2017	2016
Fraktkostnader	6 670	3 120
Kostnader lokaler	6 002 521	4 884 174
Leie maskiner, inventar o.l.	2 341 005	1 590 669
Kostnadsførte anskaffelser	1 985 535	1 323 681
Reparasjon og vedlikehold	91 264	120 151
Fremmede tjenester	5 327 181	7 683 008
Kontorkostnad	2 053 852	1 952 958
Telefon, porto o.l.	463 838	423 315
Kostnad og godtgjørelse for reiser	2 273 106	2 336 169
Salgs- og reklamekostnader	340 915	687 728
Kontingenter og gaver	169 614	169 741
Forsikring	23 673	23 252
Annen kostnad	1 220 289	1 590 807
Sum driftskostnader	22 299 463	22 788 773

Note 8 - Finansposter

Finansinntekter	2017	2016
Annen renteinntekt	440 186	168 444
Valutagevinst	1 314	7 304
Annen finansinntekt	10 113	8 113
Verdijustering. finans.instr, vurdert til virkelig verdi	101 229	452 782
Sum finansinntekter	552 842	636 643

Finanskostnader	2017	2016
Annen rentekostnad	1 382	3 600
Valutatap	32 725	8 654
Sum finanskostnader	34 107	12 254

Note 9 - Leieavtaler

NKVTS leier kontorlokaler i Gullhaugveien 1-3, 0484 Oslo. Selskapet har i 2017 utvidet kontorlokalene i Gullhaugveien 1-3, 0484. Leien utgjorde for 2017 kr 4 666 582.

NKVTS leier datasystemer fra UiO. Leien utgjorde for 2017 kr 1 398 853. Avtalen blir automatisk fornyet hvert år og har seks måneders oppsigelsestid.

NKVTS inngikk en avtale med UiO i 2017 om leie av nettbrett. Leieavtalen utgjorde kr 334 458 i 2017. Leien inkluderer en etableringskost på kr 280 925 for innkjøp, oppsett og administrasjon av 30 nettbrett, samt en årlig vedlikeholdskost på kr 53 533 som dekker support og teknisk forvaltning. Avtalen har en løpetid på tre år. NKVTS kan overta nettbrettene etter periodens slutt.

Note 10 - Bankinnskudd og bundne midler

Bank	2017
Bankinnskudd	35 142 283
Bundne skattetrekkmidler	2 187 598
Sum bankinnskudd og bundne midler	37 329 881

Note 11 - Kundefordringer

Kundefordringer er vurdert til pålydende, nedskrevet med forventet tap på fordringer. Det er ikke tapsført kundefordringer i løpet av 2017.

Spesifikasjon kundefordringer	2017	2016
Kundefordringer til pålydende	3 576 536	1 700 360
Netto oppførte kundefordringer	3 576 536	1 700 360

Note 12 - Aksjonærer

Foretakets aksjonær pr 31.12.2017

Aksjonærens navn	Antall aksjer	Eierandel
UNIRAND AS	100	100,00%
Sum	100	100,00%

Note 13 - Egenkapital

Spesifikasjon egenkapital	Aksjekapital	Annen EK	Sum
Egenkapital 01.01.2017	100 000	7 994 556	8 094 556
Årets resultat		503 861	503 861
Egenkapital 31.12.2017	100 000	8 498 416	8 598 416

Note 14 - Skyldige offentlige avgifter

Skyldige offentlige avgifter	2017	2016
Skyldig arbeidsgiveravgift	1 849 002	2 019 419
Skyldig forskuddstrekk	2 097 418	2 173 021
Sum skyldige offentlige avgifter	3 946 420	4 192 440

Note 15 - Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld fordeler seg på følgende måte:

	2017	2016
Skyldige feriepenger	5 126 921	4 851 515
Påløpte kostnader	6 526 374	4 212 868
Avsetning SPK	170 997	494 569
Avsatt styrehonorar	335 454	321 526
Regnskapsmessig periodisert tilskudd	18 247 011	15 013 728
Sum	30 406 757	24 894 206

Note 16 - Pensjonskostnader

NKVTS er tilsluttet Statens Pensjonskasse.

Alle fast ansatte er tilsluttet ordningen, og de blir innmeldt i pensjonsordningen fra første ansettelsesdag. Ordningen gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovdsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsen fra Folketrygden. Ved beregningen brukes lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn som opptjeningsgrunnlag.

Helsedirektoratet har i avtale med UniRand den 29.08.07 forpliktet seg til at finansieringen av NKTVS blant annet skal dekke pensjonsforpliktelser inkludert aktuarberegnete fremtidige pensjonsytelser.

Antall ansatte som er tilsluttet ordningen pr. 31.12.2017 er 81. Innbetalinger for 2017 er kr 6 475 786.

Balansført pensjonsforpliktelse	31.12.2017	31.12.2016
PBO ved periodens slutt	103 972 671	95 850 353
Pensjonsmidler ved periodens slutt	70 376 083	64 223 270
Netto pensjonsforpliktelse - overfinansiert (underfinansiert)	(33 596 588)	(31 627 083)
AGA av netto pensjonsforpliktelse	(4 737 119)	(4 459 419)
Netto pensjonsforpliktelse inklusive AGA	(38 333 707)	(36 086 502)
Forpliktelse balansført som annen kortsiktig gjeld	-	392 332
Ikke resultatført implementeringsvirkning	-	-
Ikke resultatført planendring inklusiv AGA	-	-
Ikke resultatført actuarielt tap (gevinst)	(26 177 868)	25 189 122
AGA av ikke resultatført actuarielt tap (gevinst)	(3 691 079)	3 551 666
Balansført pensjonsforpliktelser inkl. AGA	(8 464 760)	(7 345 713)
Herav balansført AGA	(1 046 040)	(907 752)

NKVTS har pr. 31.12.2017 regnskapsførte pensjonsforpliktelser på kr 8 464 760.

Periodens pensjonskostnader inkl. AGA	2017	2016
Nåverdi av årets pensjonsopptjening, SC	6 445 561	5 334 422
Fradrag for medarbeidertilskudd (egenandel)	(905 576)	-
Arbeidsgiveravgift	802 140	771 367
Sum årets pensjonsopptjening, resultatført som personalkostnad	6 342 125	6 105 789
Rentekostnad på pensjonsforpliktelsene	2 003 539	1 944 220
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	(2 004 586)	(1 952 517)
Årets finansposter i regnskapet	(1 047)	(8 297)
Sum årets pensjonskostnad i resultatregnskapet	6 341 078	6 097 492
Administrasjonskostnad	150 000	144 564
Sum årets pensjonskostnad inkl. adm.kostnad	6 491 078	6 242 056
Resultatført aktuarielt tap (gevinst) inkl. AGA	(171 735)	1 527 111
Resultatført aktuarielt tap (gevinst)	(171 735)	1 527 111
Sum totale pensjonskostnader:	6 319 343	7 769 167
Herav AGA	780 918	960 081

De økonomiske forutsetninger er vurdert i en langsiktig tidshorison.

Økonomiske forutsetninger	31.12.2017	31.12.2016
Diskonteringsrente	2,30 %	2,10 %
Forventet avkastning pensjonsmidlene	4,00 %	3,00 %
Årlig forventet lønnsvekst	3,00 %	3,00 %
Årlig forventet regulering av alders- og etterlattepensjon over 67 år under utbetaling	1,50 %	1,25 %
Årlig forventet G-regulering, regulering av AFP, uføre- og etterlattepensjoner under 67 år	2,25 %	2,00 %
Amortiseringsfaktor (Forventet gjenstående tjenestetid)	9	9
Korridor i %	10,00 %	10,00 %
Gjennomsnittlig arbeidsgiveravgiftsfaktor	14,10 %	14,10 %
Demografiske data	31.12.2017	31.12.2016
Antall yrkesaktive	81	88
Gjennomsnittsalder - yrkesaktive	46	45
Sum pensjonsgrunnlag	46 513 139	47 986 058
Gjennomsnittlig lønn	574 236	545 296
Antall pensjonister	8	7
Antall oppsatte	-	-
Aktuarielle forutsetninger	31.12.2017	31.12.2016
Dødelighet	K2013	K2013
Uførhet	200 % * K63	200 % * K63
Etterlatte/ giftesannsynlighet m.v	K2013	K2013
Frivillig avgang	10 % før 50 / 1 % etter	10 % før 50 / 1 % etter
Uttakstilbøyelighet førtid (AFP)	1 % ved 62 år	1 % ved 62 år

Note 17 - Nærstående parter, mellomværende og transaksjoner med selskap i samme konsern

Konsernets nærstående parter består av hovedaksjonær, datterselskaper, medlemmer av styret og ledelsen. Alle transaksjoner er foretatt som en del av den ordinære virksomheten og til armlengdes priser. Datterselskapene har inngått avtale med morselskapet.

Ved etablering av UniRand AS forutsatte Universitetet i Oslo (UiO) at datterselskapene skal betale et årlig driftstilskudd som er med på å finansiere driften av holdingselskapet (jfr notat fra universitetsdirektøren av 24.mai 2002). I samsvar med vedtak fattet av styret i UniRand AS om finansieringsmodell skal datterselskapene betale et årlig driftstilskudd til morselskapet tilsvarende kr 400 000 for selskaper med driftskostnader over 80 millioner.

Transaksjoner med nærstående parter:

Kjøp fra nærstående:

Transaksjon	Resultatlinje	Motpart	Forhold til motpart	2017	2016
Driftstilskudd	Annen Driftkostnad	UniRand AS	Morselskap	400 000	400 000
Styrehonorar	Lønnskostnad	UniRand AS	Morselskap	30 000	30 000
Leie datatjenester	Annen Driftkostnad	UiO	Selskap i samme konsern	1 398 853	1 028 687
Andre tjenester	Annen Driftkostnad	UiO	Selskap i samme konsern	774 248	850 955
Sum				2 603 101	2 309 642

Salg til nærstående:

Transaksjon	Resultatlinje	Motpart	Forhold til motpart	2017	2016
Undervisning	Annen Driftsinntekt	UiO	Selskap i samme konsern	269 683	269 683
Viderefakt fremmedtjeneste	Annen Driftsinntekt	UiO	Selskap i samme konsern	8 141	
Viderefakt fremmedtjeneste	Annen Driftskostnad (reduksjon)	UiO	Selskap i samme konsern	6 387	62 198
Viderefakt fremmedtjeneste	Lønnskostnad (reduksjon)	UiO	Selskap i samme konsern	695	
Sum				284 906	331 881

Mellomværende med nærstående parter:

	Motpart	Forhold til motpart	2 017	2 016
Leverandørgjeld:				
	UniRand	Morselskap	200 000	
	UiO	Selskap i samme konsern	1 160 926	816 951
Sum			1 360 926	816 951
Kundefordringer:				
	UiO	Selskap i samme konsern	8 141	46 618
Sum			8 141	46 618

Note 18 - Kortsiktige investeringer

Kortsiktige investeringer

Spesifikasjon	Anskaffelseskost	Markedsverdi
DNB Aktiv rente	13 567 413	13 433 685
Renter 2017	326 982	326 982
Årets verdiendring		101 229
Sum	13 894 395	13 861 896

NVKTS har plassert midler i aksje- og obligasjonsfond til kostpris kr 13 894 395 grunnet lav innskuddsrente i bank og for bedre forvaltning over tid, samt etter anmodning fra Unirand sentralt.

8 Revisors beretning 2017

Til generalforsamlingen i
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress AS (NKVTS)

UAVHENGIG REVISORS BERETNING FOR 2017

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert NKVTS AS' årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2017, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av tilleggsinformasjonen i årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til <https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, den 12. mars 2018

Lundes Revisjonskontor I DA

Bente Hole
Registrert revisor

9 Katalog

9.1 Forsknings- og utviklingsprosjekter

Her følger en oversikt over samtlige prosjekter det har vært aktivitet på ved NKVTS i 2017. Alle prosjektene listes alfabetisk, under det temaet det hører til. De publikasjonene som ble utgitt i 2017 er listet under sitt prosjekt. For full oversikt over alle publikasjoner fra hvert forskningsprosjekt, henvises det til senterets nettsider, www.nkvts.no.

9.1.1 Vold og overgrep

ATVT-prosjektet: En prosess- og utfallsstudie av terapi med menn som søker hjelp for vold.

Prosjektleder: Odd Arne Tjersland

Medarbeidere: Bente Lømo, Ingunn Rangul Askeland, Mari Todd-Kvam, Marianne Skogbrott Birkeland, Trond Heir

Periode: 2009-2020

Mål: Det overordnede formålet med prosjektet er å vurdere effekten av den behandlingen som gis til klienter som søker behandling for voldsproblemer ved ATV (Alternativ til Vold).

Barn i krise - hvem tar saken?

Prosjektleder: Kristin Skjørten

Medarbeider: Norunn Vorland

Periode: 2014-2017

Mål: Innhente kunnskap om ansvarsfordeling, roller og oppgaver mellom politi og barnevern og undersøke på hvilken måte dette ivaretar barn, foreldres behov og rettssikkerhet.

Publikasjoner 2017:

Vorland, N., & Skjørten, K. (2017). Barn i krise: Samarbeidet mellom barnevern og politi. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 4/2017).

Behandling av traumatiserte barn og unge, TF-CBT

Prosjektleder: Tine Jensen

Medarbeidere: Eline Aas, Karina Egeland, Kristianne S. Ovenstad, Lene Beate Granly, Live E. C. Hoas, Marie Knutsen, Shirley Dowers Stormyren, Silje Mørup Ormhaug, Silje Sommer Hukkelberg, Tale Østensjø, Tonje Holt, Tor Iversen, Tore Indregard, Tore Wentzel-Larsen

Ekstern: Nikolai Olavi Czajkowski

Periode: 2008-2020

Samarbeid: Allegheny University Hospital, Dr. Judy Cohen & Dr. Anthony Mannarino University of Denver; Professor Stephen Shirk

Mål: Studien har tre mål: 1) Gi terapeuter opplæring i en traumefokusert terapimodell. 2) Implementere denne modellen i vanlige poliklinikker. 3) Studere hvorvidt denne terapimodellen virker bedre i forhold til traumatiserte barn og unge enn vanlig poliklinisk praksis.

TF-CBT (Trauma-Focused Cognitive Behavioral Therapy) er utviklet av Ester Deblinger, Judy Cohen og Anthony Mannarino i USA, og er en behandlingsmetode for barn og unge i alderen 6-18 år som har opplevd traumatiserende hendelser. Det ble først brukt på barn utsatt for seksuelle overgrep. Etterhvert har den blitt tilpasset for barn som er blitt eksponert for andre typer traumer som vold,

vitne til vold og enkeltkatastrofer. I tillegg arbeides det for å tilpasse modellen til barn som har vært utsatt for traumatisk sorg. Flere studier viser dokumentert effekt, og behandlingsprinsippene er tatt inn i "Best Practice"-retningslinjene i USA og England.

Publikasjoner 2017:

Jensen, T. K., Holt, T., & Ormhaug, S. M. (2017). A Follow-Up Study from a Multisite, Randomized Controlled Trial for Traumatized Children Receiving TF-CBT. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 45(8), 1587-1597. doi:10.1007/s10802-017-0270-0

Jensen, T. K. (2017). Behandling av traumatiserte barn og ungdom: Traume-fokusert kognitiv atferdsterapi. I J. Kjøbli, H. Eng, S. K. Ertesvåg & I. Frønes (Red.) *Å mestre det vanskelige. Individrettede intervensjoner for barn og unge* (s. 97-112). Gyldendal Akademisk.

Knutsen, M., & Jensen, T. K. (2017). Changes in the trauma narratives of youth receiving trauma-focused cognitive behavioral therapy in relation to posttraumatic stress symptoms. *Psychotherapy Research*. doi:10.1080/10503307.2017.1303208

Behandling av traumatiserte barn og unge, TF-CBT - Implementering

Prosjektleder: Lene Beate Granly

Medarbeidere: Ane-Marthe Solheim Skar, Cecilie Ursin Skagemo, Else Merete Fagermoen, Gry Kristina Husebø, Kristine Dragland, Lene Kristin Nerland, Marianne Skogbrott Birkeland, Roxana Camilla Nymo, Silje Mørup Ormhaug, Tale Østensjø, Tine Jensen

Ekstern: Helene Farestvedt Raaheim

Periode: 2012-2017

Samarbeid: Dr. Judith Cohen og Dr. Anthony Mannarino: Center for Traumatic Stress in Children & Adolescents i Pittsburg, USA

Mål: Målet er å øke kunnskapen om traumer og traumebehandling i form av TF-CBT blant terapeuter i psykisk helsevern for barn og unge, spesialisthelsetjenesten (BUP), på en slik måte at kompetansehevingen sikres kontinuitet over tid. Ambisjonen er at barn og unge som sliter med posttraumatiske stress-plager skal få korttids evidensbasert behandling for sine vansker.

Publikasjoner 2017:

Sachser, C., Berliner, L., Holt, T., Jensen, T. K., Jungbluth, N., Risch, E., Rosner, R. Goldbeck, L. et al. (2017). International development and psychometric properties of the Child and Adolescent Trauma Screen (CATS). *Journal of Affective Disorders*, 210, 189-195. doi:10.1016/j.jad.2016.12.040

Fagermoen, E. M., Skagemo, C. U., Moen, G. M., & Husebø, G. K. (2017). Traumefokusert kognitiv atferdsterapi og komplekse traumer. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 54(10), 978-989.

Betydning av transnasjonale relasjoner for beslutninger om kjønnslemlestelse i Norge

Prosjektleder: Ragnhild Elise Johansen

Periode: 2017-2019

Mål: Prosjektet vil utforske hvordan og i hvilken grad transnasjonale relasjoner spiller inn på endring i holdning og praksis når det gjelder kjønnslemlestelse. Spørsmål vi ønsker å belyse omfatter: a) Hvem tar beslutninger om å utføre kjønnslemlestelse av barn bosatt i Norge, og hvor er disse bosatt? b) Er det en risiko for kjønnslemlestelse ved lengre opphold i opprinnelseslandet/regionen? c)

Opplever personer som velger ikke å gjennomføre kjønnslemlestelse press fra slekt og familie i andre land? d) Er kjønnslemlestelse en faktor i valg av ekteskapspartner? e) Er det sammenheng mellom kjønnslemlestelse og tvangsekteskap? Videre ønsker vi å samle data om behandlingssøkende adferd på tvers av land, og opplevelse av stigmatisering i ulike sammenhenger, både hos jenter og kvinner med og uten kjønnslemlestelse.

Coordinating Methodological Centre for prevention and elimination of violence against women and domestic violence in Slovakia

Prosjektleder: Ole Kristian Hjemdal

Medarbeidere: Anna Birgitte Mørck

Periode: 2015-2017

Mål: NKVTS har et faglig samarbeid med et nyopprettet kompetansesenter for bekjempelse av vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i Bratislava i Slovakia. Prosjektet startet for fullt i 2015.

Forskere fra NKVTS har bidratt med kompetanse på flere områder. Prosjektet omfatter bl.a. støtte og rådgivning til gjennomføring av omfangsundersøkelser om seksuelle overgrep mot kvinner og av familievold, en kartlegging av politiets arbeid med voldsutsatte kvinner og en kvalitativ studie om barn som følger med mor på krisesenter. Forskere fra NKVTS har deltatt på konferanser, seminarer og arbeidsmøter i Bratislava med kolleger på senteret og bidratt med veiledning og støtte til ledelsen av senteret, samt formidlet politiekspertise til opplæring av politi når det gjelder politiets arbeid med familievold.

En barndom på krisesenter

Prosjektleder: Carolina Øverlien

Medarbeider: Sabreen Selvik

Periode: 2013-2017

Samarbeid: Universitetet i Bergen

Mål: Målet med prosjektet er å skape kunnskap om barn og ungdommer som bor gjentatte ganger på krisesenter. Prosjektet utforsker disse barnas situasjon og behov, og diskuterer hvordan profesjonelle som jobber på skole og ved krisesenteret kan nærme seg barna. Studien presenterer barnas perspektiv, deres behov og oppfatninger av deres skoleopplevelser i Norge mens de bor eller flytter inn og ut av krisesenter. Studien diskuterer også hva som trengs for å forbedre deres livssituasjon. Studien bidrar til å fylle et tomrom i den nasjonale og internasjonale forskningslitteraturen, siden det ikke foreligger forskning på denne gruppen barn og ungdommer. Resultatene peker på noen av de største utfordringene barna og ungdommer med flere opphold på krisesenter står overfor, som følge av deres livssituasjon. Resultatene kan brukes til å styrke disse barnas livskvalitet, og deres muligheter til en sunn utvikling og barndom.

En nasjonal forekomstundersøkelse av eldre menneskers erfaring med vold i nære relasjoner - om fysisk, seksuell vold og andre typer overgrep.

Prosjektleder: Astrid Sandmoe

Medarbeidere: Ole Kristian Hjemdal, Petra Filukova, Tore Wentzel-Larsen

Periode: 2015-2017

Mål: Vi har begrenset kunnskap om vold mot eldre i Norge og det har ikke vært utført noen nasjonale forekomststudier spesielt rettet mot den eldre delen av befolkningen. Eksisterende kunnskap er basert på relativt små og selekterte utvalg. Den gjennomførte epidemiologiske studien (Thoresen & Hjemdal) viste betydningen av å se på vold og seksuelle overgrep i et

livsløpsperspektiv, og pekte på interessante funn når det gjelder sårbarhetsfaktorer og helsekonsekvenser ved vold. Dette prosjektet vil undersøke om de samme faktorene også er tilstede i de eldre befolkningsgruppene, men hovedmålet er å undersøke forekomsten av opplevd vold før og etter 65 år.

Publikasjoner 2017:

Sandmoe, A., Wentzel-Larsen, T., & Hjemdal, O. K. (2017). *Vold og overgrep mot eldre personer i Norge: En nasjonal forekomststudie*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 9/2017).

En uke med vold 2017

Prosjektleder: Ole Kristian Hjemdal

Medarbeider: Eirin Mo Danielsen

Periode: 2016-2017

Mål: Formålet med undersøkelsen er å kartlegge hvor mange saker om vold i nære relasjoner instanser i førstelinjetjenestene arbeider med i en spesifikk uke. I den enkelte sak kartlegges kjønn og alder på offer og utøver, relasjonen mellom dem, om den utsatte var vitne eller direkte offer, hva slags vold saken gjelder (fysisk, psykisk, seksuell, økonomisk/materiell, trusler), hvor og når volden skjedde sist, om volden var gjentatt eller et engangstilfelle. I tillegg spørres om hvem som etablerte kontakten, om hvordan det skjedde, om det var en ny sak eller om kontakten var opprettet før registreringsuka, og om den utsatte hadde vært i kontakt med andre instanser.

Publikasjoner 2017:

Hjemdal, O. K., & Danielsen, E. M. (2017). *En uke med vold: Justis- og beredskapsdepartementets voldsmåling 2017*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 7/2017).

Forebyggende tiltak mot vold i nære relasjoner

Prosjektleder: Solveig Bergman

Medarbeidere: Carolina Øverlien, Eirin Mo Danielsen, Linda Holen Moen

Periode: 2017-2018

Mål: Hensikten med gjennomgangen av tiltakene er å analysere virkningene av gjennomførte eller pågående forebyggende tiltak mot vold i nære relasjoner. Deretter vil vi anbefale tiltak som kan egne seg for videre spredning og nyetablering i Norge. Funnene fra prosjektet vil formidles i en elektronisk rapport. Denne rapporten vil ikke kartlegge alle tiltak som er gjennomført, men løfte frem de tiltak, på tvers av sektorer, som kan gi informasjon om hva som skal til for å lykkes med forebyggende tiltak i arbeidet mot vold i nære relasjoner i Norge.

Foreldre og barn med minoritetsbakgrunn og deres erfaringer med hjelpeinstanser som følge av vold i nære relasjoner

Prosjektleder: Parvin Kiamanesh

Medarbeidere: Mona-Iren Hauge

Periode: 2016-2019

Mål: Det finnes lite kunnskap om tiltakene som anvendes når det er vold i nære relasjoner generelt, og når familien har minoritetsbakgrunn spesielt. Formålet med denne undersøkelsen er å frambringe kontekstualisert kunnskap som utvider forståelsen av årsaker og sammenhenger.

Forskningsprosjektet vil frambringe kunnskap om foreldre og barn med minoritetsbakgrunn og deres erfaringer med hjelpeinstanser som følge av vold i nære relasjoner. Fokus rettes mot foreldres og

barns erfaringer med hjelpeinstanser, hvilke instanser de har vært i kontakt med og oppfølging og koordinering av tiltak. I tillegg undersøkes hvordan foreldre håndterer foreldrerollen i hjem der vold forekommer.

Foreldretvister og barns rettigheter

Prosjektleder: Kristin Skjørten

Periode: 2014-2023

Mål: Målsettingen med dette prosjektet er å undersøke hvilken betydning blant annet lovendringer har for rettspraksis når det gjelder spørsmål om samvær og bosted for barn etter samlivsbrudd. Ulike spørsmål vil bli behandlet i delprosjekter, og valg av temaer vil vurderes opp mot endringer i lovgivning og kunnskapsbehov på området. Foreløpig er følgende deltemaer valgt for særskilt analyse av utviklingen i rettspraksis: 1. De senere årene har det vært et økt fokus på barn som lever med vold i familien. Dette har blant annet ført til flere endringer i barneloven hvor hensikten er å gi barn økt beskyttelse mot vold og overgrep. 2. Også spørsmålet om tilsyn ved samvær er satt på dagsorden, med behov for økt kunnskap. 3. Hvilken betydning har etnisk bakgrunn for temaer som aktualiseres i en barnefordelings sak og de vurderinger som legges til grunn for utfallet i saken? 4. Høring av barn og vektlegging av deres synspunkter.

Hva gjør du? Ansattes møte med barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA)

Prosjektleder: Ines Blix

Medarbeidere: Ingunn Rangul Askeland, Ingvil Thallaug Øverli, Norunn Vorland, Toril Hjorthol

Periode: 2017-2018

Mål: Hovedmålet er å finne ut hvordan ansatte i kommunalt barnevern arbeider med barn eller ungdom ved mistanke om problematisk eller skadelig seksuell atferd. En betydelig andel av den seksuelle volden barn og unge blir utsatt for, er utført av unge. Dette er en gruppe barn og unge som kan ha mange ulike og sammensatte behov, og som selv kan ha en bakgrunn og livssituasjon som gjør at de trenger bistand fra ulike tjenester. Disse kan også ha behov for oppfølging og behandling relatert til sin seksuelle atferd. Kommunalt barnevern har en nøkkelrolle i saker hvor det er meldt bekymring om overgrep, alvorlige seksuelle atferdsvansker eller omsorgssvikt. Forskingen kan identifisere områder hvor det er behov for videre forskning, og gi grunnlag for politikkutvikling på området. Ny kunnskap om hva ansatte i kommunalt barnevern selv ser av muligheter og potensielle barrierer kan bidra til bedre håndtering av mistanke om problematisk eller skadelig seksuell atferd.

Hva kommer det av at så mange kvinner og menn ikke anmelder ektefelle eller partners bruk av fysisk makt, og trusler om bruk av fysisk makt, til politiet?

Prosjektleder: Yngvil Grøvdal

Medarbeidere: Monika Rosten, Randi Saur

Periode: 2015-2018

Mål: Studier viser at bare omkring en fjerdedel av kvinner og menn som utsettes for bruk av fysisk makt, trusler, trakassering og andre integritetskrenkende handlinger fra ektefelle eller partner, anmelder dette til politiet. Det er første gang at spørsmålet om hvorfor det er slik studeres spesielt i Norge. Kunnskapen vi har om dette så langt, er i hovedsak fremkommet i studier der hovedproblemstillingene har vært andre. Formålet med denne studien er derfor å skaffe til veie mer grundig og omfattende kunnskap om grunner til ikke å anmelde.

Implementering av traumebehandlingstilbud til voksne (ITV)

Prosjektleder: Karina Egeland

Medarbeidere: Harald Bækkelund, Jone Aareskjold, Marianne Bergerud-Wichstrøm, Mathilde Endsjø, Una Aarsheim Milje

Periode: 2016-2018

Mål: Hovedmålet for prosjektet er å implementere spesifikke kunnskapsbaserte behandlingsmetoder på en måte som sikrer videre bruk av metodene i tjenestene. Vi ønsker samtidig å øke kunnskapen om traumer og traumebehandling i spesialisthelsetjenesten, og at voksne med posttraumatiske stressplager skal få tilbud om kunnskapsbasert behandling for sine vansker.

Bækkelund, H., Bergerud-Wichstrøm, M., Mørck, A. B., Endsjø, M., & Aareskjold, J. (2017).

Implementering av kunnskapsbasert behandling av PTSD hos voksne i klinikk: Oppsummering av pilotprosjekt. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Involvering av helsesektoren i håndtering av kjønnslemlestelse i 30 land

Prosjektleder: Ragnhild Elise Johansen

Medarbeider: Mai Mahgoub Ziyada

Periode: 2016-2017

Studien har kartlagt helsesektorens involvering i arbeid med forebygging av kjønnslemlestelse og tilbud om helsehjelp i 30 land. Dette inkluderer data fra 11 land der kjønnslemlestelse er tradisjonell praksis og 19 land der praksisen først og fremst har kommet med immigrasjon.

Kartlegge tiltak mot kjønnslemlestelse i Norge

Prosjektleder: Ragnhild Elise Johansen

Periode: 2017-2019

Mål: Forsknings spørsmål: a) Hva er de konkrete tiltak som gjennomføres? b) Hva er tiltakenes målsetting, metode og målgruppe? c) Hvordan gjennomføres og evalueres tiltakene? d) Hvordan sikres kontinuitet og kompetanseheving? e) Hvordan er samarbeidet mellom sivile og offentlige aktører? f) hvordan knyttes kjønnslemlestelse eventuelt til andre utfordringer under paraplyen negativ sosial kontroll? Prosjektet vil utfylle eksisterende evaluering av tiltak i handlingsplanen og kartleggingen av helsehjelp og informasjon overfor berørte grupper. Fokus vil ligge på tiltak som går utover det som gjennomføres systematisk og som beskrives i en kommende rapport fra NKVTS om informasjonsformidling til brukergruppene.

KBT - behandlingstilbud til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd i nordiske land og Storbritannia

Prosjektleder: Ingunn Rangul Askeland

Medarbeidere: Anja Emilie Kruse, Linda Holen Moen, Monica Jensen, Solveig Bergman

Periode: 2016-2017

Mål: Hovedmålet i dette prosjektet var å kartlegge behandlingstilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd i de nordiske landene og Storbritannia, samt å finne ut av hvordan tilbudet er organisert. På bakgrunn av denne oversikten, og av tidligere gjennomførte kartlegginger av behandlingstilbudet til denne gruppen, ble det utviklet forslag til ulike måter å organisere behandlingstilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd. Å tilby god behandling til barn med denne type problematikk er et viktig tiltak for å forebygge videre

problematisk utvikling og hjelpe disse barna inn i gode utviklingsløp samt å begrense de negative konsekvensene av de hendelsene som allerede har funnet sted. Prosjektet gir en oversikt over behandlingstilbudene som allerede finnes, de empiriske studiene som er gjort på denne gruppen, de beste tilgjengelige kartleggingsverktøyene og utprøvde behandlingsmodeller.

Publikasjoner 2017:

Askeland, I. R., Jensen, M., & Moen, L. H. (2017). Behandlingstilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd - kunnskap og erfaringer fra de nordiske landene og Storbritannia - forslag til landsdekkende struktur. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 1/2017).

Kjønnslemlestelse: Formidling av informasjon til nyankomne flyktninger

Prosjektleder: Ragnhild Elise Johansen

Periode: 2015-2017

Mål: Hensikten med studien er å utforske hvordan tjenestene formidler informasjon for å forebygge og sikre behandling etter kjønnslemlestelse til flyktninger og asylsøkere ved ulike møtepunkter, og hvordan de gjennomfører sine oppgaver.

Publikasjoner 2017:

Johansen, R. E. B. (2017). Kjønnslemlestelse - Forebygging og informasjon om helsehjelp til flyktninger, asylsøkere og bosatte i Norge. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 8/2017).

Kjønnslemlestelse: Fysisk og psykisk helsehjelp for jenter og kvinner utsatt for kjønnslemlestelse

Prosjektleder: Inger-Lise Lien

Medarbeidere: Mai Mahgoub Ziyada, Ragnhild Elise Johansen

Periode: 2017-2021

Mål: Hovedmålsettingen er å skaffe til veie nødvendig kunnskap for å sikre tilstrekkelig tilgang til helsehjelp for kvinner og barn med kjønnslemlestelse. Prosjektet har flere delstudier. Det inkluderer en studie av organiseringen av helsetjenestene for å se om det sikrer nødvendig tilgang til helsehjelp. Vi ønsker også å undersøke hjelpesøkende atferd innenfor de praktiserende gruppene, samt studere de fysiske og mentale hjelpebehov som skyldes kjønnslemlestelse fra både perspektivet til helsetjenestene og de gjeldende gruppene.

Kjønnslemlestelse: Kvinnelig omskjæring blant kurdiske innvandrere i Norge

Prosjektleder: Ragnhild Elise Johansen

Medarbeider: Ingvild Lunde

Periode: 2014-2018

Mål: Det overordnede målet med doktorgradsstudiet er å utforske holdninger, erfaringer og forestillinger om kvinnelig omskjæring blant kurdere. For å nå dette målet belyser oppgaven følgende problemstillinger: Hvordan forstås kvinnelig omskjæring i forbindelse med kurdisk kvinne- og frihetskamp? Hvordan blir taushet om kvinnelig omskjæring forhandlet i relasjoner mellom døtre og mødre, og mellom kvinner og menn? Hvordan belyser forestillinger om kvinnelig seksualitet denne tausheten? Hvordan reflekteres fordømmelsen av kvinnelig omskjæring i en skepsis til aksepten av mannlig omskjæring?

Kjønnslemlestelse: Politiets arbeide

Prosjektleder: Inger-Lise Lien

Periode: 2015-2017

Mål: Hensikten med denne studien er tosidig: 1. Å studere kjønnslemlestelse ut fra et systemperspektiv hvor politiets arbeid mot denne type kriminalitet skal stå i fokus slik at vi får en bedre forståelse av, og mulige løsninger på de utfordringer som politiet står overfor når slike saker skal etterforskes og dømmes. 2. Ved å få innsikt i politiets utfordringer og kunne foreslå løsninger vil det på et overordnet plan kunne påvirke omfanget av saker.

Publikasjoner 2017:

Lien, I. L. (2017). *Politiets arbeid med kjønnslemlestelse: En systemteoretisk analyse*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 6/2017).

Lien, I. L. (2017). Prosecution of the offence of female genital mutilation/cutting in Norway. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 191-206. doi:10.1093/lawfam/ebx003

Kommunalt samarbeid rundt unge med SSA

Prosjektleder: Ines Blix

Medarbeidere: Ingunn Rangul Askeland, Ingvil Thallaug Øverli, Norunn Vorland, Sabreen Selvik, Toril Hjorthol

Periode: 2017-2018

Mål: Hovedmålet med prosjektet er å frembringe mer kunnskap om hvordan kommunalt ansatte arbeider når et barn eller en ungdom viser tegn på bekymringsfull seksuell atferd; og de vurderer at den ikke er aldersadekvat, men derimot problematisk eller skadelig. Arbeid med barn og unge med skadelig, seksuell atferd (SSA) krever samarbeid på tvers av fag og instanser. Prosjektet vil belyse de ulike kommunale aktørers konkrete erfaringer med tverrfaglig og tverretatlig arbeid med denne gruppen. Prosjektet vil også rette søkelys mot kommunalt ansattes opplevelse av aktuelle kompetansehevingstiltak som settes i gang i regi av RVTS. Økt kunnskap om kommunalt ansattes erfaringer med tematikken vil kunne bidra til det pågående arbeidet med å bygge opp en helhetlig og landsdekkende struktur i møte med barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd.

Kvinner og menn som ikke har søkt hjelp etter å ha vært utsatt for bruk av fysisk makt/trusler fra partner

Prosjektleder: Yngvil Grøvdal

Medarbeidere: Monika Rosten, Randi Saur

Periode: 2015-2018

Mål: Å bli utsatt for bruk av fysisk makt fra partner/kjæreste er for mange omfattet av taushet. Vi vet at flertallet av dem som har vært utsatt for trusler om – eller bruk av fysisk makt fra en partner aldri har snakket med offentlige hjelpeinstanser eller frivillige hjelpere om det. Vi ønsker å intervju kvinner og menn som har slike opplevelser. Hovedmålet i prosjektet er å få kunnskap om hvordan folk opplever og håndterer det å ha vært utsatt for bruk av fysisk makt fra partner og hvordan slike hendelser har påvirket deres daglige liv.

Omfangsundersøkelse om vold og overgrep mot barn og ungdom i Norge

Prosjektleder: Gertrud Sofie Hafstad

Medarbeidere: Else-Marie Augusti, Marianne Bergerud-Wichstrøm, Mia Myhre

Periode: 2017-2019

Mål: Vold, spesielt vold i familien, omsorgssvikt og seksuelle overgrep er blant de mest skadelige kjente risikofaktorene for helseproblemer og vansker med å fungere i det daglige. Prosjektet har tre hovedmålsettinger: 1) Kartlegge forekomst av fysisk vold, seksuelle overgrep, psykologisk vold og omsorgssvikt mot/blant barn mellom 12 og 16 år. 2) Kartlegge fysisk og psykisk helse, fungering og trivsel hos unge som har opplevd vold sammenlignet med de som ikke har vært utsatt. 3) Kartlegge andelen av unge som har snakket med noen om volden eller overgrepene, eller bedt om hjelp. Videre skal vi undersøke hva slags hjelp de eventuelt har fått, hvor fornøyde de har vært med hjelpen de har fått, og om de fremdeles har behov de ikke har fått dekket.

Omfangsundersøkelsen om vold i nære relasjoner - Trygghet, vold og livskvalitet i Norge

Prosjektleder: Siri Thoresen

Medarbeidere: Grete Dyb, Helene Flood Aakvaag, Ida Frugård Strøm, Janne Rueness, Marianne Skogbrott Birkeland, Mia Myhre, Ole Kristian Hjemdal, Tore Wentzel-Larsen

Periode: 2010-2019

Samarbeid: SSB, Dean Kilpatrick, FHI

Mål: I undersøkelsen kartlegger vi både vold i nære relasjoner og vold i andre sammenhenger, for å kunne studere sammenhenger med livskvalitet og helse. I undersøkelsen vil vi finne ut hvor stor del av den norske befolkning som har vært utsatt for ulike belastninger som vold, seksuelle overgrep, trakassering, tap, omsorgssvikt og andre vanskelige livsforhold. Vi vil også kartlegge hvor stor del av den norske befolkningen som opplever seg trygge og har hatt god omsorg. I tillegg vil vi belyse hvilken betydning vold og andre trusler mot tryggheten har for helse og livskvalitet. Vi vil også undersøke om de som har opplevd vold har søkt hjelp eller støtte. Denne studien har blitt videreført i oppfølgingsstudien, beskrevet under "Reviktimiseringsstudien" og "Vold og rus". Et underutvalg av de som besvarte denne undersøkelsen har blitt kontaktet på nytt på to senere tidspunkt.

Publikasjoner 2017:

Aakvaag, H. F., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). Adult Victimization in Female Survivors of Childhood Violence and Abuse: The Contribution of Multiple Types of Violence. *Violence against Women*, 23(13), 1601-1619. doi:10.1177/1077801216664427

Aakvaag, H. F. (2017). *Vær en superhelt*. Oslo: Visual lab. (Animasjonsfilm)

Safeguarding Teenage Intimate Relationships (STIR). Connecting Online and Offline Contexts and Risks.

Prosjektleder: Carolina Øverlien

Medarbeider: Per Moum Hellevik

Periode: 2013-2018

Samarbeid: University of Bristol (UK), University of Lancashire (UK), Mediterranean Institute of Gender Studies, (Cyprus) Applied Research and Communications Fund (Bulgaria), CESIE – European Centre of Studies and Initiatives (Italy), University of Palermo (Italy)

Mål: Å generere kunnskap om fenomenet vold mellom ungdom i nære relasjoner ('dating violence'), dets omfang og hvordan det utspiller seg i livet til utsatte ungdommer. Av spesiell interesse er ungdommenes tanker om forebygging og intervensjon. Vi er interessert både i den volden som utøves ansikt-til-ansikt (offline) og på digitale medier (online).

Publikasjoner 2017:

Hellevik, P. (2017). Digital Intimate Partner Violence and Abuse Among Youth: A Systematic Review of Associated Factors. In S. Holt, C. Øverlien & J. Devaney (Eds.) *Responding to Domestic Violence - Emerging Challenges for Policy, Practice and Research in Europe* (pp. 192-214). Jessica Kingsley Publishers.

Barter, C., Stanley, N., Wood, M., Lanau, A., Aghtaie, N., Larkins, C., & Øverlien, C. (2017). Young people's online and face-to-face experiences of interpersonal violence and abuse and their subjective impact across five European countries. *Psychology of Violence, 7*(7), 375-384. doi:10.1037/vio0000096

Seksuelle krenkelser i nære relasjoner – utøverperspektiver

Prosjektleder: Kristin Skjørten

Medarbeider: Anja Emilie Kruse

Periode: 2015-2019

Mål: Hovedformålet med dette prosjektet er å skaffe ny kunnskap om seksuelle krenkelser i nære- eller bekjentskapsrelasjoner, med hovedvekt på utøverperspektiver og hendelsesbeskrivelser. Mange alvorlige, seksuelle krenkelser skjer mellom mennesker som har hatt en relasjon til hverandre før krenkelsen skjedde. Derfor er det viktig å sikre at vi har god kunnskap om denne typen overgrep, og om de som begår dem. Dette prosjektet skal undersøke selvforståelse og overgrepforståelse hos menn som har begått seksuelle krenkelser i ulike typer nære- og bekjentskapsrelasjoner. Gjennom kvalitative intervjuer med disse mennene vil vi belyse hvordan de forstår sine egne handlinger, og supplere forståelsen av denne typen seksuelle krenkelser med kvantitative analyser av datamaterialet samlet inn til NKVTS' omfangsundersøkelse om vold i nære relasjoner.

Stopping unpleasant intrusive memories: The case of visuospatial processing after exposure to emotional imagery

Prosjektleder: Øivind Fjeld-Solberg

Medarbeidere: Ines Blix

Ekstern: Martine Skumlien

Periode: 2017-2019

Mål: Et sentralt symptom og en drivkraft bak posttraumatisk stresslidelse er tilbakevendende, ufrivillige og påtrengende minner fra den traumatiske hendelsen. Hvis vi kan redusere hyppigheten av slike påtrengende minner, kan vi også lindre andre symptomer. Tidligere forskning har vist at å spille Tetris forstyrrer representasjonen og re-konsolideringen av tidligere konsoliderte minner, noe som fører til færre påtrengende minner. Dette prosjektet søker å forstå mekanismene i denne prosessen.

Tidligere og aktuelle somatiske og psykiske helseplager hos barn som kommer til Statens Barnehus.

Prosjektleder: Mia Myhre

Medarbeidere: Else-Marie Augusti, Janne Rueness

Periode: 2015-2018

Mål: Undersøke aktuelle og tidligere somatiske og psykiske helseplager hos barn som kommer til Statens Barnehus for tilrettelagte avhør og eventuelt medisinsk undersøkelse som følge av mistanke om at de har vært utsatt for vold, og se om helseplagene hos denne gruppen er forskjellig fra helseplager hos andre barn.

Publikasjoner 2017:

Langballe, Å., & Davik, T. (2017). Sequential interviews with preschool children in Norwegian Barnahus. In J. Susanna, K. Stefansen, E. Bakketeig & A. Kaldal (Eds.) Collaborating against child abuse: Exploring the Nordic Barnahus model (pp. 165-183). Palgrave Macmillan.

Vold i parforhold - kjønn, likestilling og makt

Prosjektleder: Margunn Bjørnholt

Medarbeider: Ole Kristian Hjemdal

Periode: 2015-2019

Mål: Målet med dette prosjektet er å undersøke mulige sammenhenger mellom vold i parforhold, kjønn, makt og likestilling på parnivå så vel som på samfunnsnivå. Prosjektet vil bidra til ny kunnskap og nye forståelser av kjønn, familie, hverdagsliv og likestilling. Overordnede forskningsspørsmål vil være: - Hvordan skal vi forstå vold på parnivå og kjønne strukturer i parforhold og i samfunnet? - Hva betyr kjønn og maktforhold i parrelasjonen for hvordan vold erfares og for voldens konsekvenser for voldsutsattes livskvalitet og handlingsrom? - Hvordan forstå vold i parforhold i lys av forskning på kjønn, familie, hverdagsliv og likestilling?

Vold og rus - En longitudinell studie

Prosjektleder: Siri Thoresen

Medarbeidere: Helene Flood Aakvaag

Periode: 2016-2018

Mål: Den overordnede målsettingen med studien er å etablere kunnskap om forholdet mellom rus og voldsutsatthet over tid hos unge voksne, med et særlig fokus på vold i nære relasjoner. Videre vil studien etablere kunnskap om mekanismer i sammenhengene mellom rus, relasjonsvold, reviktimisering og helse. Denne kunnskapen vil være viktig for utforming av forebyggende tiltak. Denne studien er en delstudie/oppfølgingsstudie av Omfangsundersøkelsen om vold i nære relasjoner - Trygghet, vold og livskvalitet i Norge. Alle publikasjoner er samlet under Omfangsundersøkelsen.

Vold, helse og reviktimisering - En longitudinell studie

Prosjektleder: Siri Thoresen

Medarbeidere: Helene Flood Aakvaag, Ida Frugård Strøm, Janne Rueness, Marianne Skogbrott Birkeland, Mia Myhre, Ole Kristian Hjemdal

Periode: 2015-2018

Mål: Den overordnede målsettingen med prosjektet er å etablere kunnskap om hvilke faktorer som er knyttet til risiko for reviktimisering hos voldsutsatte ungdom og unge voksne. Videre vil studien etablere kunnskap om sammenhengen mellom det å være utsatt for vold og overgrep, reviktimisering og helse. Denne kunnskapen vil kunne benyttes i forebyggende arbeid.

Publikasjoner 2017:

Strøm, I. F., Hjemdal, O. K., Myhre, M. C., Wentzel-Larsen, T., & Thoresen, S. (2017). The Social Context of Violence: A Study of Repeated Victimization in Adolescents and Young Adults. *Journal of Interpersonal Violence*. doi:10.1177/0886260517696867

Vold, overgrep og forsømmelser i sykehjem - brukermedvirkning og pårørendes rolle

Prosjektleder: Astrid Sandmoe

Medarbeidere: Ingvil Thallaug Øverli, Maria Iversen

Periode: 2017-2020

Det fireårige forskningsprogrammet om vold, overgrep og forsømmelser i sykehjem, som finansieres gjennom NFR-programmet HELSEVEL, ble igangsatt i 2017. Programmet koordineres av NTNU og består av tre delstudier hvorav den ene gjennomføres i regi av NKVTS. PhD-kandidaten som har NKVTS som arbeidssted har startet opp sitt arbeid. I tillegg har vi i løpet av året gjennomført et systematisk litteratur review som grunnlag for en artikkel som belyser hvordan pårørende blir informert og involvert når det mistenkes at en eldre pasient på sykehjem utsettes for vold, overgrep eller omsorgssvikt.

9.1.2 Katastrofer, terror og stressmestring

Arbeidsmiljø og sykefravær etter alvorlige hendelser

Prosjektleder: Trond Heir

Medarbeidere: Alexander Nissen, Marianne Bang Hansen, Mona Berthelsen, Tore Wentzel-Larsen

Periode: 2013-2018

Samarbeid: STAMI

Mål: Prosjektet tar sikte på prospektivt å utforske psykososiale ettervirkninger av terroren 22. juli, med fokus på endringer i regjeringsansattes arbeidsmiljø, sykefravær/arbeidsdeltakelse og andre følgetilstander assosiert med angrepet. Det overordnede målet med prosjektet er å utforske hvilke forhold som fremmer eller hemmer tilfredsstillende arbeidsforhold og helse, samt en høy grad av arbeidsdeltakelse.

European Network for Psychosocial Crisis Management – Assisting Disabled in Case of Disaster - Implementation

Prosjektleder: Trond Heir

Medarbeidere: Audun Brunnes, Marianne Bang Hansen

Periode: 2016-2017

Mål: Formålet med studien er å kartlegge potensielt traumatiske hendelser, reaksjoner og mestring hos blinde og svaksynte mennesker. Undersøkelsen vil dekke erfaring med traumatiske hendelser, kartlegge PTSD, depresjon, mestring, sosial støtte, mobbing, livskvalitet, ensomhet samt demografi, synsfunksjon og mobility.

Helse, trivsel og arbeidsmiljø etter 22/7: En undersøkelse av ansatte i Regjeringskvartalet og departementene

Prosjektleder: Trond Heir

Medarbeidere: Alexander Nissen, Ines Blix, Marianne Bang Hansen, Marianne Skogbrott Birkeland

Periode: 2011-2026

Samarbeid: STAMI; Stein Knardahl og Morten Birkeland Nilsen

Mål: Prosjektet skal kartlegge de ansattes helse, arbeidsmiljø og opplevd sikkerhet på arbeidsplassen etter bombeeksplosjonen 22/7-2011. Prosjektet søker å finne svar på hvordan terrorhendelsen har virket inn på de ansattes helse, hvordan helsen har utviklet seg over tid, og hvordan ulike faktorer ved ledelse og arbeidsmiljø har virket fremmende eller hemmende på helsa, funksjon og livskvalitet i etterkant av terrorhendelsen. Prosjektet søker også å finne svar på hvordan opplevelsen av sikkerhet og trygghet på arbeidsplassen har vært, hvordan dette har blitt påvirket av informasjon, øvelser eller

konkrete sikkerhetstiltak, og i hvilken grad utrygghet har helsemessige konsekvenser.

Publikasjoner 2017:

Birkeland, M. S., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). Does optimism act as a buffer against posttraumatic stress over time? A longitudinal study of the protective role of optimism after the 2011 Oslo bombing. *Psychological Trauma, 9*(2), 207-213. doi:10.1037/tra0000188

Birkeland, M. S., Hansen, M., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). For Whom Does Time Heal Wounds? Individual Differences in Stability and Change in Posttraumatic Stress after the 2011 Oslo Bombing. *Journal of Traumatic Stress, 30*(1), 19-26. doi:10.1002/jts.22158

Birkeland, M. S., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). Gender Differences in Posttraumatic Stress Symptoms after a Terrorist Attack: A Network Approach. *Frontiers in Psychology, 8*. doi:10.3389/fpsyg.2017.02091

Birkeland, M. S., Nielsen, M. B., Hansen, M., Knardahl, S., & Heir, T. (2017). Like a bridge over troubled water? A longitudinal study of general social support, colleague support, and leader support as recovery factors after a traumatic event. *European Journal of Psychotraumatology, 8*(1). doi:10.1080/20008198.2017.1302692

Birkeland, M. S., & Heir, T. (2017). Making connections: exploring the centrality of posttraumatic stress symptoms and covariates after a terrorist attack. *European Journal of Psychotraumatology*. doi:10.1080/20008198.2017.1333387

Hansen, M., Birkeland, M. S., Nissen, A., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). Prevalence and course of symptom-defined PTSD in individuals directly or indirectly exposed to terror: A longitudinal study. *Psychiatry, 80*(2), 171-183. doi:10.1080/00332747.2016.1230983

Birkeland, M. S., Nielsen, M. B., Hansen, M., Knardahl, S., & Heir, T. (2017). The impact of a workplace terrorist attack on employees' perceptions of leadership: A longitudinal study from pre- to postdisaster. *Leadership Quarterly, 28*(5), 659-671. doi:10.1016/j.leaqua.2017.01.002

Nielsen, M. B., Birkeland, M. S., Hansen, M., Knardahl, S., & Heir, T. (2017). Victimization from workplace bullying after a traumatic event: time-lagged relationships with symptoms of posttraumatic stress. *International Archives of Occupational and Environmental Health, 90*(5), 411-421. doi:10.1007/s00420-017-1204-4

Posttraumatisk stress og neurobiologiske forandringer etter trafikkulykker

Prosjektleder: Ines Blix

Medarbeidere: Andre Sevenius Nilsen, Trond Heir

Periode: 2011-2017

Samarbeid: Oslo Universitetssykehus, Universitetet i Oslo, Kings College London

Mål: Formålet med denne studien er å undersøke forholdet mellom neurobiologiske endringer i etterkant av en traumatisk hendelse og utvikling av posttraumatiske reaksjoner. Studien har et prospektivt design, og vil følge deltakere som har vært utsatt for en trafikkulykke i seks måneder etter hendelsen. Deltakerne vil bli testet på tre ulike tidspunkt.

Pårørende, politi og bekymring. Håndtering og forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme

Prosjektleder: Arnfinn J. Andersen

Medarbeidere: Kristin Engh Førde

Periode: 2016-2018

Mål: Prosjektet er en studie av hjelpeapparatet og pårørendes måter å møte voldelig ekstremisme og relaterte radikaliseringsprosesser. Gjennom å undersøke hvordan bekymring for radikaliserings og ekstremisme oppstår og håndteres, ønsker vi å frambringe kunnskap om hvordan pårørende kan inngå i et forebyggingsarbeid mot radikaliseringsprosesser. Vi vil se på hvilke tiltak og tilbud som kan bidra til å sette pårørende best i stand til å mestre sin situasjon. Vi vil også belyse hvordan myndighetene, representert ved politiet, forstår de utfordringene de står overfor, og hvordan de søker å løse dem i samarbeid med det øvrige tjenesteapparatet. Dernest ønsker vi å frambringe kunnskap om interaksjon, relasjon og samarbeid mellom pårørende og politi/øvrige tjenesteapparat, og på hvilke måter slike forhold virker inn i det forbyggende arbeidet mot voldelig ekstremisme.

Scandinavian Star, kartlegging av overlevende og etterlatte

Prosjektleder: Siri Thoresen

Medarbeidere: Anne Lie Andreassen, Ines Blix, Inger Elise Birkeland, Marianne Skogbrott Birkeland, Toril Hjorthol

Periode: 2016-2020

Mål: Denne studien fokuserer på helse og trivsel hos overlevende og etterlatte 26 år etter brannen på Scandinavian Star i 1990. Vi kartlegger hvordan de berørte opplevde situasjon under brannen og i tiden etterpå, og hvordan de berørte vurderte oppfølging eller eventuelt mangel på oppfølging de fikk etter brannen, tillit til samfunnsinstitusjoner, samt aktuell helse og trivsel. Vi vet lite om hvordan det går over tid med folk som har opplevd denne typen traumatiske hendelser og traumatiske tap. Det er få studier som følger opp hvordan folk har det utover de første tre årene etter hendelsen. Her har det gått 26 år, og det er derfor et unikt prosjekt i forskningssammenheng. Høsten 2016 intervjuet NKVTS 98 overlevende og 95 etterlatte (svarprosent = 60). Rapporten fra studien vil gi et bredt bilde av erfaringer, sosiale forhold og helse i tiden etter katastrofen. I ytterligere publikasjoner vil studien gi kunnskap om forholdet mellom kognitive prosesser, interpersonlige relasjoner, institusjonell tillit og psykisk helse.

Publikasjoner 2017:

Thoresen, S., Andreassen, A. L., Arnberg, F. K., Birkeland, M. S., Blix, I., & Hjorthol, T. (2017).

Scandinavian Star: Erfaringer og helse hos overlevende og etterlatte etter 26 år. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 5/2017).

Terrorangrepet 22. juli. Rettsprosessens innvirkning på Utøya-ungdommens psykiske helse

Prosjektleder: Åse Langballe

Medarbeidere: Jon-Håkon Schultz, Solveig Laugerud

Periode: 2012-2017

Samarbeid: Lunds Universitet. Sämhällsvetenskapliga fakulteten, Rättsociologiska enheten, Politihøgskolen i Oslo

Mål: Studiens hovedmål er å fremskaffe kunnskap om hvordan ungdommen har opplevd politiavhør og rettsaken etter den 22. juli. Studien skal også gi kunnskap om hvordan de ulike profesjonelle aktørene innen politi- og rettssystemet har forstått og utøvet sin rolle ved gjennomføring av avhør og rettsbehandling i terrorsaken, og hva vi kan lære av positive erfaringer som er gjort i dette

arbeidet. Det er et mål at resultatene også skal komme barn og unge som er utsatt for andre traumer enn terror, som vold og overgrep i nære relasjoner og det offentlige rom, til gode i deres møter med politi- og rettsvesenet. Prosjektet har som mål å både være teorigenererende og komme til praktisk nytte.

Publikasjoner 2017:

Langballe, Å., & Schultz, J. H. (2017). 'I couldn't tell such things to others': Trauma-exposed youth and the investigative interview. *Police Practice & Research*, 18(1), 62-74. doi:10.1080/15614263.2016.1229185

Langballe, Å., & Schultz, J. H. (2017). Er det skadelig å delta i politiavhør? Å bli avhørt kort tid etter en traumatiserende hendelse kan gi utslag både i positiv og negativ retning. *Politiforum*.

Jakobsen, K. K., Langballe, Å., & Schultz, J. H. (2017). Trauma-exposed young victims: possibilities and constraints for providing trauma support within the investigative interview. *Psychology, Crime and Law*, 23(5), 427-444. doi:10.1080/1068316X.2016.1269903

Laugerud, S., & Langballe, Å. (2017). Turning the Witness Stand into a Speaker's Platform: Victim Participation in the Norwegian Legal System as Exemplified by the Trial Against Anders Behring Breivik. *Law & society review*, 51(2), 227-251. doi:10.1111/lasr.12268

Terrorangrepet. Hva gjør terroren med oss? En studie av den norske befolkningen etter 22. juli

Prosjektleder: Siri Thoresen

Medarbeidere: Grete Dyb, Helene Flood Aakvaag, Ole Kristian Hjemdal, Tore Wentzel-Larsen

Periode: 2011-2017

Samarbeid: IPSOS MMI

Mål: Undersøkelsen vil gi kunnskap om på hvilken måte 22. juli har påvirket den norske befolkning i forhold til frykt, psykisk helse og holdninger til trygghet og andre samfunnsaktuelle temaer.

Terrorangrepet. Opplevelser og reaksjoner hos de som overlevde på Utøya

Prosjektleder: Grete Dyb

Medarbeidere: Gertrud Sofie Hafstad, Ingrid Bugge, Jon Magnus Haga, Jon-Håkon Schultz, Kristin Alve Glad, Linda Holen Moen, Lisa Govasli Nilsen, Lise Eilin Stene, Siri Thoresen, Synne Øien Stensland, Tine Jensen, Åse Langballe

Periode: 2011-2020

Samarbeid: Oslo Universitetssykehus ved Trond Diseth (UiO/UOS), professor/dr.med. og Øyvind Ekeberg (UiO/OUS), professor/dr.med.

Mål: Målsetningen med denne studien er å kartlegge hvordan terrorangrepet kan ha påvirket helsetilstand og funksjon til de som overlevde, og foreldrene deres. Studien undersøker blant annet posttraumatiske stressreaksjoner og andre psykiske plager, somatisk helse og belastninger i tiden etter angrepet, skolefungering, sosial støtte og bruk av helsetjenester.

Publikasjoner 2017:

Bugge, I., Dyb, G., Stensland, S., Ekeberg, Ø., Wentzel-Larsen, T., & Diseth, T. H. (2017). Physical Injury and Somatic Complaints: The Mediating Role of Posttraumatic Stress Symptoms in Young Survivors of a Terror Attack. *Journal of Traumatic Stress*, 30(3), 229-236. doi:10.1002/jts.22191

- Glad, K. A., Hafstad, G. S., Jensen, T. K., & Dyb, G. (2017). A longitudinal study of psychological distress and exposure to trauma reminders after terrorism. *Psychological Trauma, 9*, 145-152. doi:10.1037/tra0000224
- Glad, K. A., Thoresen, S., Hafstad, G. S., & Dyb, G. (2017). Survivors Report Back. Young people reflect on their media experiences after a terrorist attack. *Journalism Studies, 1-17*. doi:10.1080/1461670X.2017.1291313
- Hafstad, G. S., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., Maercker, A., & Dyb, G. (2017). PTSD or not PTSD? Comparing the proposed ICD-11 and the DSM-5 PTSD criteria among young survivors of the 2011 Norway attacks and their parents. *Psychological Medicine, 1283-1291*. doi:10.1017/S0033291716002968
- Haga, J. M., Stene, L. E., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). Does posttraumatic stress predict frequency of general practitioner visits in parents of terrorism survivors? A longitudinal study. *European Journal of Psychotraumatology, 8(1)*. doi:10.1080/20008198.2017.1389206
- Haga, J. M., Thoresen, S., Stene, L. E., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). Healthcare to parents of young terrorism survivors: A registry-based study in Norway. *BMJ Open, 7(12)*. doi:10.1136/bmjopen-2017-018358
- Laugerud, S., & Langballe, Å. (2017). Turning the Witness Stand into a Speaker's Platform: Victim Participation in the Norwegian Legal System as Exemplified by the Trial Against Anders Behring Breivik. *Law & society review, 51(2)*, 227-251. doi:10.1111/lasr.12268
- Nilsen, L. G., Stene, L. E., Glad, K. A., Hafstad, G. S., & Dyb, G. (2017). *Oppfølgingen av de som overlevde på Utøya. Erfaringer med tiltakene fra det offentlige hjelpeapparatet*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 3/2017).
- Shultz, J. M., Thoresen, S., & Galea, S. (2017). The Las Vegas Shootings—Underscoring Key Features of the Firearm Epidemic. *Journal of the American Medical Association (JAMA)*. doi:10.1001/jama.2017.16420
- Skarstein, D., & Schultz, J. H. (2017). Identity at Risk: Students' Identity Configuration in the Aftermath of Trauma. *Scandinavian Journal of Educational Research*. doi:10.1080/00313831.2017.1307273
- Stensland, S., Zwart, J. A., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). The headache of terror. A matched cohort study of adolescents from the Utøya and the HUNT Study. *Neurology, 90(2)*, 1-8. doi:10.1212/WNL.0000000000004805

9.1.3 Tvungen migrasjon og flyktningshelse

Behandling og rehabilitering av traumatiserte flyktninger

Prosjektleder: Marianne Opaas

Periode: 2006-2020

Samarbeid: UiO - Psykologisk institutt, psykiatriske poliklinikker, privatpraktiserende psykologer og psykiatere

Mål: Hovedmålene med studien er 1) å få mer kunnskap om hvordan psykisk helse, livskvalitet og fungering utvikler seg over tid - før, under og etter behandling i psykisk helsevern, og hvilke fortidige og nåtidige faktorer som virker inn på forløpet, og 2) hvordan pasientene og terapeutene opplever terapiforløpet, og hva som fremmer eller hindrer en god prosess.

Educational and psychosocial transitions encountered by young refugees upon resettlement in Norway (TURIN)

Prosjektleder: Lutine de Wal Pastoor

Medarbeidere: Maria Hernandez Carretero, Toril Hjorthol, Vibecke Svien

Periode: 2015-2019

Mål: De utviklingsmessige og psykososiale overgangene som unge flyktninger må forholde seg til i bosettingsfasen kan føre til mental vekst, psykososial tilpassing og inkludering, men kan også føre til økt sårbarhet, mistilpassing og marginalisering. Skolen spiller en sentral rolle i bosettingsfasen. Utdanning styrker unge flyktningers muligheter til å kunne mestre sin nye livssituasjon, så vel som å kunne bli selvstendige og aktive deltakere i det norske samfunnet. Studiens overordnede mål er å få ny og bedre innsikt i hva som kan fremme eller hemme unge flyktningers utdanningsmessige og psykososiale overgangsprosesser i bosettings- og integreringsfasen. Prosjektet er del av det nordiske forskningsprosjektet Coming of Age in Exile (CAGE).

Enslige mindreårige asylsøkere: Kartlegging av traumeerfaringer og psykisk helse

Prosjektleder: Tine Jensen

Medarbeidere: Ane-Marthe Solheim Skar, Elin Sofia Andersson, Guro Omdal, Mona-Iren Hauge

Periode: 2009-2021

Mål: Studien har tre siktemål. Det første siktemålet er å få mer kunnskap om hvilke potensielt traumatiserende opplevelser unge enslige asylsøkere som kommer til Norge har erfart, og deres tidligere livssituasjon. Det neste er å få mer kunnskap om hvilke psykiske vansker de har. Det siste siktemålet er å få mer kunnskap om hvordan deres psykiske helseplager utvikler seg over tid etter overflytting til kommuner. Slik kunnskap vil være viktig både for å vurdere det enkelte barnets behandlingsbehov og for planlegging og tilrettelegging av tiltak på omsorgssentrene som mottar unge enslige asylsøkere.

Publikasjoner 2017:

Skårdalsmo, E. M. B., & Harnischfeger, J. (2017). Vær snill! - Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere. *Norges Barnevern*, 94(1), 6-21. doi:10.18261/issn.1891-1838-2017-01-02

Enslige mindreårige flyktninger i bosettings- og integreringsfasen - med fokus på utdannings- og skolesituasjonen (FUS)

Prosjektleder: Lutine de Wal Pastoor

Medarbeidere: Margrete Aadnanes, Sofie Haug Changezi, Toril Hjorthol

Periode: 2010-2017

Samarbeid: Forskere og forskermiljøer (nasjonalt og internasjonalt) i Nordic Network for Research

Cooperation on Unaccompanied Refugee Minors (NordURM)

Mål: Det er stort behov for forskningsbasert kunnskap om unge enslige flyktninger i bosettingsfasen generelt og deres erfaringer i skole og utdanning spesielt. Ikke minst fordi vi vet at frafallsprosenten i videregående skole er forholdsvis høy for flyktningungdom. Det er svært viktig å få bedre kunnskap om hvordan unge enslige flyktninger under utdanning følges opp – både i og utenfor skolen.

Publikasjoner 2017:

Pastoor, L. d. W. (2017). Reconceptualising refugee education: exploring the diverse learning contexts of unaccompanied young refugees upon resettlement. *Intercultural Education*, 28(2), 143-164. doi:10.1080/14675986.2017.1295572

Flyktningehelse fra ankomst til integrering - betydning av helse i et integreringsperspektiv.

Prosjektleder: Arnfinn J. Andersen

Medarbeidere: Alexander Nissen, Anna Birgitte Mørck, Lutine de Wal Pastoor, Marianne Jakobsen, Marianne Opaas, Marianne Skogbrott Birkeland, Tine Jensen, Øivind Fjeld-Solberg

Periode: 2016-2020

Mål: Det framgår av Stortingsmelding nr. 30 at det ikke foreligger en nasjonal oversikt over helsetilstanden til flyktninger som kommer til Norge. NKVTS og FHI er derfor i gang med en longitudinell kartleggingsstudie av flyktnings helse og psykososiale situasjon. Studien gjennomføres i perioden 2018–2021, med datainnsamling i tre omganger, i en populasjon på ca. 18 000 syrere. Samspillet mellom individuelle faktorer og samfunnsmessige forhold har stor betydning for helse og integrering. Bedre kartlegging og forskning vil gjøre at vi raskere kan fastslå omfanget av helseproblemer i denne svært sårbare gruppen. I tillegg vil det gjøre det mulig å identifisere effektive tiltak som reduserer psykisk og somatisk uhelse over tid.

Kunst- og Uttrykksterapi (KUT) for nyankomne enslige mindreårige asylsøker gutter ved transittmottak (EXIT - Expressive Art in Transition)

Prosjektleder: Marianne Jakobsen

Medarbeidere: John-Filip Strandmoen, Liv Berit Nyblin Løken, Melinda Ashley Meyer, Trond Heir

Periode: 2008-2017

Samarbeid: Gunnar Reinsborg, EXA terapeut, Siv Lotherington EXA terapeut og Lars Erik Eide Johansen, prosjektmedarbeider

Mål: 1. Vil en tidlig intervensjon med gruppebasert kunst og uttrykksterapi kunne gi en målbar endring i psykiske symptomer hos enslige mindreårige asylsøkere (gutter)? 2. Vil det kunne påvises forskjeller i tilpasning og funksjonsnivå mellom intervensjonsgruppen og kontrollgruppen? 3. Longitudinell oppfølging.

Publikasjoner 2017:

Meyer DeMott, M. A., Jakobsen, M., Wentzel-Larsen, T., & Heir, T. (2017). A controlled early group intervention study for unaccompanied minors: Can Expressive Arts alleviate symptoms of trauma and enhance life satisfaction. *Scandinavian Journal of Psychology*, 58(6), 510-518. doi:10.1111/sjop.12395

Jakobsen, M., Meyer DeMott, M. A., Wentzel-Larsen, T., & Heir, T. (2017). The impact of the asylum process on mental health: A longitudinal study of unaccompanied refugee minors in Norway. *BMJ Open*, 7(6). doi:10.1136/bmjopen-2016-015157

Jakobsen, M., Meyer DeMott, M. A., & Heir, T. (2017). Validity of screening for psychiatric disorders in unaccompanied minor asylum seekers: Use of computer-based assessment. *Transcultural Psychiatry*, 54(5-6), 611-625. doi:10.1177/1363461517722868

9.2 Publikasjoner 2017

9.2.1 Vitenskapelige artikler og bidrag i antologier¹

Aakvaag, H. F., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). Adult Victimization in Female Survivors of Childhood Violence and Abuse: The Contribution of Multiple Types of Violence. *Violence against Women*, 23(13), 1601-1619. doi:10.1177/1077801216664427

Augusti, E. M., Bernt, A. C., & Melinder, A. M. D. (2017). Kvalitetssikring av sakkyndighetsarbeid – en gjennomgang av vurderingsprosesser i Barnesakkyndig kommisjon, fylkesnemnder og domstoler. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 15(4), 256-289. doi:10.18261/issn.0809-9553-2017-04-02

Barter, C., Stanley, N., Wood, M., Lanau, A., Aghtaie, N., Larkins, C., & Øverlien, C. (2017). Young people's online and face-to-face experiences of interpersonal violence and abuse and their subjective impact across five european countries. *Psychology of Violence*, 7(7), 375-384. doi:10.1037/vio0000096

Birkeland, M. S., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). Does optimism act as a buffer against posttraumatic stress over time? A longitudinal study of the protective role of optimism after the 2011 Oslo bombing. *Psychological Trauma*, 9(2), 207-213. doi:10.1037/tra0000188

Birkeland, M. S., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). Gender Differences in Posttraumatic Stress Symptoms after a Terrorist Attack: A Network Approach. *Frontiers in Psychology*, 8. doi:10.3389/fpsyg.2017.02091

Birkeland, M. S., Hansen, M., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). For Whom Does Time Heal Wounds? Individual Differences in Stability and Change in Posttraumatic Stress after the 2011 Oslo Bombing. *Journal of Traumatic Stress*, 30(1), 19-26. doi:10.1002/jts.22158

Birkeland, M. S., & Heir, T. (2017). Making connections: exploring the centrality of posttraumatic stress symptoms and covariates after a terrorist attack. *European Journal of Psychotraumatology*. doi:10.1080/20008198.2017.1333387

Birkeland, M. S., Nielsen, M. B., Hansen, M., Knardahl, S., & Heir, T. (2017). Like a bridge over troubled water? A longitudinal study of general social support, colleague support, and leader support as recovery factors after a traumatic event. *European Journal of Psychotraumatology*, 8(1). doi:10.1080/20008198.2017.1302692

Birkeland, M. S., Nielsen, M. B., Hansen, M., Knardahl, S., & Heir, T. (2017). The impact of a workplace terrorist attack on employees' perceptions of leadership: A longitudinal study from pre- to postdisaster. *Leadership Quarterly*, 28(5), 659-671. doi:10.1016/j.leaqua.2017.01.002

Bugge, I., Dyb, G., Stensland, S., Ekeberg, Ø., Wentzel-Larsen, T., & Diseth, T. H. (2017). Physical Injury and Somatic Complaints: The Mediating Role of Posttraumatic Stress Symptoms in Young Survivors of a Terror Attack. *Journal of Traumatic Stress*, 30(3), 229-236. doi:10.1002/jts.22191

Børte, S., Winsvold, B. K. S., Stensland, S., Småstuen, M. C., & Zwart, J. A. (2017). The effect of foetal growth restriction on the development of migraine and tension-type headache in adulthood. The HUNT Study. *PLoS ONE*, 12:e0175908(4), 1-12. doi:10.1371/journal.pone.0175908

¹ Inndelingen av publikasjonene avviker noe fra Cristin.no. Vi har valgt å slå sammen kategoriene vitenskapelige artikler og bidrag i antologier. Vi også fjernet artikler som faller utenfor vårt fagområde.

Fagermoen, E. M., Skagemo, C. U., Moen, G. M., & Husebø, G. K. (2017). Traumefokusert kognitiv atferdsterapi og komplekse traumer. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 54(10), 978-989.

Forr, C., Schei, B., Stene, L. E., Ormstad, K., & Hagemann, C. T. (2017). Factors associated with trace evidence analyses and DNA findings among police reported cases of rape. *Forensic Science International*, 283, 136-143. doi:10.1016/j.forsciint.2017.12.025

Glad, K. A. (2017). Traumepåminnere. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 54(7), 648-652.

Glad, K. A., Hafstad, G. S., Jensen, T. K., & Dyb, G. (2017). A longitudinal study of psychological distress and exposure to trauma reminders after terrorism. *Psychological Trauma*, 9, 145-152. doi:10.1037/tra0000224

Glad, K. A., Thoresen, S., Hafstad, G. S., & Dyb, G. (2017). Survivors Report Back. Young people reflect on their media experiences after a terrorist attack. *Journalism Studies*, 1-17. doi:10.1080/1461670X.2017.1291313

Goldbeck, L., & Jensen, T. K. (2017). The diagnostic spectrum of trauma-related disorders in children and adolescents. In M. A. Landolt, M. Cloitre & U. Schnyder (Eds.) *Evidence-based treatments for trauma related disorders in children and adolescents* (pp. 3-28). Springer.

Guddal, M. H., Stensland, S., Småstuen, M. C., Johnsen, M. B., Zwart, J. A., & Storheim, K. (2017). Physical activity level and sport participation in relation to musculoskeletal pain in a population-based study of adolescents: The Young-HUNT Study. *The Orthopaedic Journal of Sports Medicine*, 5:2325967116685543(1), 1-9. doi:10.1177/2325967116685543

Hafstad, G. S., & Siqveland, J. (2017). Personlig vekst etter livsomveltende hendelser. I K. M. Hansson, J. Siqveland & G. S. Hafstad (Red.) *Å endres gjennom smerte - historier om posttraumatisk vekst* (s. 135-148). Abstrakt forlag

Hafstad, G. S., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., Maercker, A., & Dyb, G. (2017). PTSD or not PTSD? Comparing the proposed ICD-11 and the DSM-5 PTSD criteria among young survivors of the 2011 Norway attacks and their parents. *Psychological Medicine*, 1283-1291. doi:10.1017/S0033291716002968

Haga, J. M., Stene, L. E., Thoresen, S., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). Does posttraumatic stress predict frequency of general practitioner visits in parents of terrorism survivors? A longitudinal study. *European Journal of Psychotraumatology*, 8(1). doi:10.1080/20008198.2017.1389206

Haga, J. M., Thoresen, S., Stene, L. E., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). Healthcare to parents of young terrorism survivors: A registry-based study in Norway. *BMJ Open*, 7(12). doi:10.1136/bmjopen-2017-018358

Hansen, M., Birkeland, M. S., Nissen, A., Blix, I., Solberg, Ø., & Heir, T. (2017). Prevalence and course of symptom-defined PTSD in individuals directly or indirectly exposed to terror: A longitudinal study. *Psychiatry*, 80(2), 171-183. doi:10.1080/00332747.2016.1230983

Helland, Y., Dagfinrud, H., Haugen, M. I., Hauge, M. I., Kjekken, I., & Zangi, H. A. (2017). Patients' Perspectives on Information and Communication About Sexual and Relational Issues in Rheumatology Health Care. *Musculoskeletal Care*, 15(2), 131-139. doi:10.1002/msc.1149

Hellevik, P. (2017). Digital Intimate Partner Violence and Abuse Among Youth: A Systematic Review of Associated Factors. In S. Holt, C. Øverlien & J. Devaney (Eds.) *Responding to Domestic Violence - Emerging Challenges for Policy, Practice and Research in Europe* (pp. 192-214). Jessica Kingsley Publishers.

Holt, S., Devaney, J., & Øverlien, C. (2017). Conclusion: Progressing the debate on domestic violence in Europe. In S. Holt, C. Øverlien & J. Devaney (Eds.) *Responding to Domestic Violence - Emerging Challenges for Policy, Practice and Research in Europe*. Jessica Kingsley Publishers.

Holt, S., Øverlien, C., & Devaney, J. (2017). Introduction: Responding to Domestic Violence: Emerging challenges for policy, practice and research in Europe. In S. Holt, C. Øverlien & J. Devaney (Eds.) *Responding to Domestic Violence - Emerging Challenges for Policy, Practice and Research in Europe*. Jessica Kingsley Publishers.

Holt, T., Jensen, T. K., Dyb, G., & Wentzel-Larsen, T. (2017). Emotional reactions in parents of the youth who experienced the Utøya shooting on 22 July 2011: results from a cohort study. *BMJ Open*, 7(10). doi:10.1136/bmjopen-2016-015345

Jakobsen, K. K., Langballe, Å., & Schultz, J. H. (2017). Trauma-exposed young victims: possibilities and constraints for providing trauma support within the investigative interview. *Psychology, Crime and Law*, 23(5), 427-444. doi:10.1080/1068316X.2016.1269903

Jakobsen, M., Meyer DeMott, M. A., & Heir, T. (2017). Validity of screening for psychiatric disorders in unaccompanied minor asylum seekers: Use of computer-based assessment. *Transcultural Psychiatry*, 54(5-6), 611-625. doi:10.1177/1363461517722868

Jakobsen, M., Meyer DeMott, M. A., Wentzel-Larsen, T., & Heir, T. (2017). The impact of the asylum process on mental health: A longitudinal study of unaccompanied refugee minors in Norway. *BMJ Open*, 7(6). doi:10.1136/bmjopen-2016-015157

Jensen, T. K. (2017). Behandling av traumatiserte barn og ungdom: Traume-fokuset kognitiv atferdsterapi. I J. Kjøbli, H. Eng, S. K. Ertesvåg & I. Frønes (Red.) *Å mestre det vanskelige. Individrettede intervensjoner for barn og unge* (s. 97-112). Gyldendal Akademisk.

Jensen, T. K., Holt, T., & Ormhaug, S. M. (2017). A Follow-Up Study from a Multisite, Randomized Controlled Trial for Traumatized Children Receiving TF-CBT. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 45(8), 1587-1597. doi:10.1007/s10802-017-0270-0

Johansen, R. E. B. (2017). Undoing female genital cutting: perceptions and experiences of infibulation, defibulation and virginity among Somali and Sudanese migrants in Norway. *Culture, Health and Sexuality*, 19(4), 528-542. doi:10.1080/13691058.2016.1239838

Johansen, R. E. B. (2017). Virility, pleasure and female genital mutilation/cutting. A qualitative study of perceptions and experiences of medicalized defibulation among Somali and Sudanese migrants in Norway. *Reproductive Health*, 14(25). doi:10.1186/s12978-017-0287-4

Knutsen, M., & Jensen, T. K. (2017). Changes in the trauma narratives of youth receiving trauma-focused cognitive behavioral therapy in relation to posttraumatic stress symptoms. *Psychotherapy Research*. doi:10.1080/10503307.2017.1303208

Kristensen, P., Dyregrov, A., Weisæth, L., Straume, M., Dyregrov, K., Heir, T., & Bugge, R. (2017). Optimizing visits to the site of death for bereaved families after disasters and terror events. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*. doi:10.1017/dmp.2017.94

Langballe, Å., & Davik, T. (2017). Sequential interviews with preschool children in Norwegian Barnahus. In J. Susanna, K. Stefansen, E. Bakketeig & A. Kaldal (Eds.) *Collaborating against child abuse: Exploring the Nordic Barnahus model* (pp. 165-183). Palgrave Macmillan.

- Langballe, Å., & Schultz, J. H. (2017). 'I couldn't tell such things to others': Trauma-exposed youth and the investigative interview. *Police Practice & Research, 18*(1), 62-74. doi:10.1080/15614263.2016.1229185
- Laugerud, S., & Langballe, Å. (2017). Turning the Witness Stand into a Speaker's Platform: Victim Participation in the Norwegian Legal System as Exemplified by the Trial Against Anders Behring Breivik. *Law & society review, 51*(2), 227-251. doi:10.1111/lasr.12268
- Lien, I. L. (2017). Prosecution of the offence of female genital mutilation/cutting in Norway. *International Journal of Law, Policy and the Family, 191*-206. doi:10.1093/lawfam/ebx003
- Lien, I. L. (2017). The perspectives of Gambian men on the sexuality of cut and uncut women. *Sexualities, 20*(5-6), 521-534. doi:10.1177/1363460716675142
- Meyer DeMott, M. A., Jakobsen, M., Wentzel-Larsen, T., & Heir, T. (2017). A controlled early group intervention study for unaccompanied minors: Can Expressive Arts alleviate symptoms of trauma and enhance life satisfaction. *Scandinavian Journal of Psychology, 58*(6), 510-518. doi:10.1111/sjop.12395
- Nielsen, M. B., Birkeland, M. S., Hansen, M., Knardahl, S., & Heir, T. (2017). Victimization from workplace bullying after a traumatic event: time-lagged relationships with symptoms of posttraumatic stress. *International Archives of Occupational and Environmental Health, 90*(5), 411-421. doi:10.1007/s00420-017-1204-4
- Nygaard, E., Johansen, V. A., Siqveland, J., Hussain, A., & Heir, T. (2017). Longitudinal relationship between self-efficacy and posttraumatic stress symptoms 8 years after a violent assault: An autoregressive cross-lagged model. *Frontiers in Psychology, 8*, 1-10. doi:10.3389/fpsyg.2017.00913
- Omland, G. B., & Andenæs, A. (2017). Negotiating developmental projects: Unaccompanied Afghan refugee boys in Norway. *Childhood, 25*(1), 78-92. doi:10.1177/0907568217718032
- Pastoor, L. d. W. (2017). Reconceptualising refugee education: exploring the diverse learning contexts of unaccompanied young refugees upon resettlement. *Intercultural Education, 28*(2), 143-164. doi:10.1080/14675986.2017.1295572
- Sachser, C., Berliner, L., Holt, T., Jensen, T. K., Jungbluth, N., Risch, E., . . . Goldbeck, L. et al. (2017). Comparing the dimensional structure and diagnostic algorithms between DSM-5 and ICD-11 PTSD in children and adolescents. *European Child and Adolescent Psychiatry, Published ahead of print*, 1-10. doi:10.1007/s00787-017-1032-9
- Sachser, C., Berliner, L., Holt, T., Jensen, T. K., Jungbluth, N., Risch, E., . . . Goldbeck, L. et al. (2017). International development and psychometric properties of the Child and Adolescent Trauma Screen (CATS). *Journal of Affective Disorders, 210*, 189-195. doi:10.1016/j.jad.2016.12.040
- Saur, R., Hansen, M., Jansen, A., & Heir, T. (2017). Visually impaired individuals, safety perceptions and traumatic events: a qualitative study of hazards, reactions and coping. *Disability and Rehabilitation, 39*(7), 691-696. doi:10.3109/09638288.2016.1161836
- Schnyder, U., Schäfer, I., Aakvaag, H. F., Adjukovic, D., Bakker, A., Bisson, J. I., Brewer, D., Cloitre, M., Dyb, G., Frewen, P., Lanza, J., Le Brocque, R., Lueger-Schuster, B., Mwititi, G. K., Oe, M., Rosner, R., Schellong, J., Shigemura, J., Wu, K., & Olf, M. (2017). The global collaboration on traumatic stress. *European Journal of Psychotraumatology, 8*. doi:10.1080/20008198.2017.1403257
- Shultz, J. M., Thoresen, S., & Galea, S. (2017). The Las Vegas Shootings—Underscoring Key Features of the Firearm Epidemic. *Journal of the American Medical Association (JAMA)*. doi:10.1001/jama.2017.16420

- Skarstein, D., & Schultz, J. H. (2017). Identity at Risk: Students' Identity Configuration in the Aftermath of Trauma. *Scandinavian Journal of Educational Research*. doi:10.1080/00313831.2017.1307273
- Skårdalsmo, E. M. B., & Harnischfeger, J. (2017). Vær snill! - Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere. *Norges Barnevern*, 94(1), 6-21. doi:10.18261/issn.1891-1838-2017-01-02
- Stensland, S., Zwart, J. A., Wentzel-Larsen, T., & Dyb, G. (2017). The headache of terror. A matched cohort study of adolescents from the Utøya and the HUNT Study. *Neurology*, 90(2), 1-8. doi:10.1212/WNL.0000000000004805
- Strøm, I. F., Hjemdal, O. K., Myhre, M. C., Wentzel-Larsen, T., & Thoresen, S. (2017). The Social Context of Violence: A Study of Repeated Victimization in Adolescents and Young Adults. *Journal of Interpersonal Violence*. doi:10.1177/0886260517696867
- Øverlien, C. (2017). Att möta våldsutsatta barn i skolan – samtal, anpassning och bekräftelse. I Å. Backlund, S. Högdin & Y. Spånberger Weitz (Red.) *Skolsocialt arbete: Skolan som plats för och del i det sociala arbetet* (s. 113-125). Gleerups Utbildning AB.
- Øverlien, C. (2017). 'Do you want to do some arm wrestling? Children strategies when experiencing domestic violence and the meaning of age. *Child & Family Social Work*, 22(2), 680-688. doi:10.1111/cfs.12283
- Øverlien, C., & Holt, S. (2017). Including Children and Adolescents in Domestic Violence Research: When myths and misconceptions compromise participation. In S. Holt, C. Øverlien & J. Devaney (Eds.) *Responding to Domestic Violence - Emerging Challenges for Policy, Practice and Research in Europe*. Jessica Kingsley Publishers.

9.2.2 Bøker

- Hansson, K. M., Siqueland, J., & Hafstad, G. S. (Red.) (2017). *Å endres gjennom smerte - historier om posttraumatisk vekst*. Abstrakt forlag.
- Holt, S., Øverlien, C., & Devaney, J. (Eds.) (2017). *Responding to Domestic Violence - Emerging Challenges for Policy, Practice and Research in Europe*. Jessica Kingsley Publishers.

9.2.3 Rapporter og notater

- Askeland, I. R., Jensen, M., & Moen, L. H. (2017). *Behandlingstilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd - kunnskap og erfaringer fra de nordiske landene og Storbritannia - forslag til landsdekkende struktur*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 1/2017).
- Bækkelund, H., Bergerud-Wichstrøm, M., Mørck, A. B., Endsjø, M., & Aareskjold, J. (2017). *Implementering av kunnskapsbasert behandling av PTSD hos voksne i klinikk: Oppsummering av pilotprosjekt*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Hjemdal, O. K., & Danielsen, E. M. (2017). *En uke med vold: Justis- og beredskapsdepartementets voldsmåling 2017*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 7/2017).
- Johansen, R. E. B. (2017). *Kjønnslemlestelse - Forebygging og informasjon om helsehjelp til flyktninger, asylsøkere og bosatte i Norge*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 8/2017).
- Lien, I. L. (2017). *Politiets arbeid med kjønnslemlestelse: En systemteoretisk analyse*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 6/2017).

Nilsen, L. G., Stene, L. E., Glad, K. A., Hafstad, G. S., & Dyb, G. (2017). *Oppfølgingen av de som overlevde på Utøya. Erfaringer med tiltakene fra det offentlige hjelpeapparatet..* Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 3/2017).

Sandmoe, A., Wentzel-Larsen, T., & Hjemdal, O. K. (2017). *Vold og overgrep mot eldre personer i Norge: En nasjonal forekomststudie.* Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 9/2017).

Thoresen, S., Andreassen, A. L., Arnberg, F. K., Birkeland, M. S., Blix, I., & Hjorthol, T. (2017). *Scandinavian Star: Erfaringer og helse hos overlevende og etterlatte etter 26 år.* Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 5/2017).

Vorland, N., & Skjørten, K. (2017). *Barn i krise: Samarbeidet mellom barnevern og politi.* Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 4/2017).

Øverli, I. T., Bergman, S. H., & Finstad, A. K. (2017). «Om du tør å spørre, tør folk å svare»: *Hjelpeapparatets og politiets erfaringer med vold i nære relasjoner i samiske samfunn.* Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 2/2017).

9.2.4 Annet

Aakvaag, H. F. (2017). *Vær en superhelt.* Oslo: Visual lab. [Animasjonsfilm]

Kjelaas, I., Solvor Mjønes, L., Jensen, T. K., Eide, K., Lønning, M. N., Lidén, H., Sveaass, N., Oppedal, B., Omland, G. B., Pastoor, L. d. W., Guribye, E., Dyregrov, A., & Flatland, T. (2017). *Mot bedre viten om barns beste.* www.nrk.no/ytring.

Langballe, Å., & Schultz, J. H. (2017). Er det skadelig å delta i politiavhør? Å bli avhørt kort tid etter en traumatiserende hendelse kan gi utslag både i positiv og negativ retning. *Politiforum*.

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) utvikler og formidler kunnskap om vold og traumatisk stress.

Senterets oppgaver er forskning, utviklingsarbeid, undervisning, formidling og veiledning innen temaene:

- vold og overgrep
- katastrofer, terror og stressmestring
- tvungen migrasjon og flyktninghelse

Vi vil bidra med forskning som kan forebygge og redusere de helsemessige og sosiale konsekvensene av vold og traumatisk stress. Vår visjon er et bedre liv for berørte av vold og traumer.

NKVTS ble stiftet 17. november 2003. Selskapet er et datterselskap av UNIRAND AS, som er heleid av Universitetet i Oslo.

Bak driften av senteret står Barne-, og likestillingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, og Justis- og beredskapsdepartementet. Senteret gjennomfører prosjekter som er finansiert av departementer og direktorater, Norges forskningsråd, frivillige organisasjoner og andre.